

Хмельницький національний університет
Гуманітарно-педагогічний факультет
Кафедра слов'янської філології

Галузь знань 03 Гуманітарні науки
Спеціальність 035 Філологія
Спеціалізація 035.033 Слов'янські мови і літератури (переклад включно),
перша – польська

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Магістр

ІНШОМОВНІ ЗАПОЗИЧЕННЯ: АДАПТАЦІЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ В СУЧАСНІЙ ПОЛЬСЬКІЙ МОВІ

КвРФППм.023218.01.06.00

здобувачки освіти II курсу групи ФППм-24-1 Катерини ЛУЖЕНЕЦЬКОЇ

Підпис, дата

Керівник

 Наталія СОВТИС,
доктор філол. наук, професор

До захисту допускаю:

Завкафедри слов'янської філології

 Наталія ТОРЧИНСЬКА,
канд. філол. наук, доцент

Хмельницький, 2024

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет	гуманітарно-педагогічний
Кафедра	слов'янської філології
Освітній рівень	магістр
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	035 Філологія
Спеціалізація	035.033 Слов'янські мови і літератури (переклад включно), перша – польська
Освітня програма	освітньо-професійна

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри слов'янської філології
 _____ (Неля ПОДЛЕВСЬКА)
 17 жовтня 2023 року

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну роботу

Луженецькій Катерині Дмитрївни

1. Тема роботи: Іншомовні запозичення: адаптація та функціонування в сучасній польській мові, затверджена на засіданні кафедри слов'янської філології 16 червня 2023 року, протокол № 12.

2. Термін подачі студентом завершеної роботи – грудень 2024 р.

3. Вихідні дані роботи

Актуальність теми кваліфікаційної роботи обумовлена швидким розвитком глобалізаційних процесів та їх впливом на лексичну систему польської мови. Адаптація слів іншомовного походження є невід'ємним чинником у формуванні мови, що сприяє її збагаченню та гнучкості до змінних умов суспільства. Вивчення процесів адаптації та функціонування іншомовних запозичень у сучасній польській мові є основною метою кваліфікаційної роботи.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік підлеглих розробці питань) – визначити основні типи запозичень; розглянути історичні аспекти запозичень в польській мові; окреслити сучасні тенденції та причини запозичень; дослідити фонетичні, морфологічні, синтаксичні та

семантичні види адаптації запозичень; розглянути основні засади функціонування запозичених лексем в різних сферах мовної системи.

5. Графічного матеріалу немає.

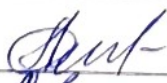
6. Консультанти по роботі із вказівкою розділів, які їх стосуються			
Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання отримав
	НЄМАЄ		

7. Дата видачі завдання — 17 жовтня 2023 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН			
№ п. п.	Найменування етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Обрання теми кваліфікаційної роботи	Вересень 2023 року	
2.	Опрацювання наукової літератури з теми дослідження	Вересень — грудень 2023 року	
3.	Збирання матеріалу, його первинна наукова інтерпретація	Вересень — грудень 2023 року	
4.	Написання першого розділу кваліфікаційної роботи	Грудень — березень 2024 року	
5.	Апробування результатів дослідження шляхом участі у конференціях	Березень — травень 2024 року	
6.	Написання другого розділу кваліфікаційної роботи	Травень — липень 2024 року	
7.	Написання третього розділу кваліфікаційної роботи	Липень — серпень 2024 року	
8.	Написання «чорнового варіанту» кваліфікаційної роботи	Листопад 2024 року	
9.	Попередній захист кваліфікаційної роботи	Листопад 2024 року	
9.	Остаточне завершення кваліфікаційної роботи	Грудень 2024 року	
10.	Подача кваліфікаційної роботи на кафедру	Грудень 2024 року	

Магістрант

Керівник роботи

Совтис

Катерина ЛУЖЕНЕЦЬКА
Наталія СОВТИС

Анотація

Тема роботи: **«Іншомовні запозичення: адаптація та функціонування в сучасній польській мові»**

Автор — Катерина ЛУЖЕНЕЦЬКА

Науковий керівник — Наталія СОВТИС

Обсяг кваліфікаційної роботи — 72 сторінок, із них 51 сторінка основного тексту.

Робота не містить графічних додатків, 127 джерел посилання.

Ключові слова: *запозичення, адаптація, словотворення, функціонування, польська мова, мовна система.*

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню процесів проникнення іншомовних слів у сучасну польську мову. Основною метою дослідження є виявлення причин появи запозичень в польській лексичній системі, аналіз механізмів їх адаптації та оцінка впливу на функціонування запозичень на сучасному етапі розвитку польської мови у різних сферах функціонування.

Дослідження розглядає історичні та сучасні фактори, які сприяють проникненню іншомовних лексем в польську мову, а саме: вплив глобалізації, культурних контактів та масової культури, розвитку техніки та технологій. У роботі проаналізовано різні типи запозичень — фонетичні, лексичні, морфологічні та синтаксичні, а також механізми їх адаптації в польській мові.

Особливу увагу приділено ролі запозичень у формуванні лексичного складу польської мови, їхньому використанню в сучасній публіцистиці, в молодіжній мові та професійному спілкуванні. Дослідження ґрунтується на аналізі текстів з корпусу польської мови, статті з відомих каналів новин, переліку словників іншомовного походження і етимологічних словників, а також на роботах провідних польських лінгвістів.

Дослідження відповідає сучасному рівню розвитку науки, є актуальним та не отримало достатнього висвітлення у фаховій літературі. Проблема

іншомовних запозичень у польській мові потребує додаткового вивчення, особливо в контексті швидких глобалізаційних процесів.

У роботі проведено систематизацію та структурування понять, що дозволяє визначити терміни та поняття, які використовуються при аналізі запозичень.

Узагальнення раніше відомих положень: Робота узагальнює раніше відомі положення з інших наукових позицій або в зовсім іншому аспекті, критично їх опрацьовуючи, що дозволяє поглибити розуміння процесів адаптації іншомовних запозичень.

Використано загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання, включаючи порівняльний аналіз, контент-аналіз, статистичний аналіз та метод опитування. Це забезпечило комплексний підхід до вивчення іншомовних запозичень та їхньої адаптації.

Емпіричне дослідження включає аналіз використання іншомовних запозичень у повсякденному мовленні, засобах масової інформації, літературі та науково-технічних текстах. Робота також містить статистичний аналіз поширеності запозичень і їх функціональної ролі в сучасній польській мові.

Висновки: У дипломній роботі вироблено самостійні висновки і рекомендації щодо використання запропонованих результатів дослідження в науці та практиці. Запозичення суттєво збагачують польську мову, сприяють її адаптивності та гнучкості. Вони відображають соціальні, економічні та культурні зміни, що відбуваються у суспільстві, та є показником динамічного розвитку мови.

Результати кваліфікаційної роботи є цінним теоретичним джерелом у вивченні мовних процесів та можуть бути використані при вивченні польської мови як іноземної, що допоможе краще зрозуміти словотворчі процеси та сучасні тенденції розвитку польської мови.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
1. ДОСЛІДЖЕННЯ ІНШОМОВНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ.....	11
1.1. Визначення та класифікація запозичень	11
1.2. Історичні аспекти запозичень у польській мові	15
1.3. Причини проникнення запозичень	25
2. АДАПТАЦІЯ ІНШОМОВНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ У ПОЛЬСЬКІЙ МОВІ .	29
2.1. Фонетична адаптація.....	30
2.2. Морфологічна адаптація	33
2.3. Семантична адаптація	36
3. ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНШОМОВНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ	41
3.1. Функціонування запозичень в повсякденному мовленні.....	44
3.2. Запозичення в засобах масової інформації та рекламі	47
3.3. Функціонування іншомовних запозичень в ІТ галузі	50
3.4. Мова блогів.....	52
3.5. Запозичення в економічній галузі	54
ВИСНОВКИ	60
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ.....	63

ВСТУП

Міжмовні запозичення — це досить розповсюджене явище, особливо під час активних культурних контактів та обміну інформацією. У польській мові, як і в інших мовах світу, міститься значна кількість іншомовних запозичень. Джерелами поповнення словникової системи польської мови в різні епохи були різні мови та культури, завдяки ним можна прослідкувати еволюцію мови та окреслити вплив певної мови на розвиток польської.

Проблематика дослідження іншомовних запозичень у польській мові полягає в тому, що це непростий та багатогранний процес і потребує особливої уваги лінгвістів. По-перше, варто відзначити, що запозичення відбуваються за умови взаємодії мов, впливу політичних, економічних та культурних реалій на кожному етапі еволюції польської мови. Крім того, запозичення з різних мов можуть мати різний ступінь адаптації, тобто придатність до використання в комунікативному просторі. Деякі слова зберігають свою оригінальну форму та значення, тоді як інші можуть змінювати написання та вимову, асимілюючи характеристики притаманні польській граматичній системі, та зазнають семантичних трансформацій.

Дослідженням у галузі етимології польської лексики присвятили праці В. Копалінський (W. Kopański) [49], запозиченням у сучасній лексиці — праці М. Банько (M. Bańko) [8], К. Вашакова (K. Waszakowa) [97, 98], А. Віталіш (A. Witalisz) [109-113], Б. Дунай (B. Dunaj) [20], М. Забава (M. Zabawa) [107-109], Й. Мацькевич (J. Maćkiewicz) [55, 56], А. Маньчак-Вольфельд (A. Mańczak-Wohlfeld) [65-72], питанням інтернаціоналізмів у складі терміносистем займалися С. Антонюк [1], І. Вакулик [2] та інші.

Актуальність роботи обумовлена постійною еволюцією лексичної системи та змінами в польській мові під впливом різноманітних факторів. Одним з головних чинників є взаємодія з іншими культурами та мовами, що відображається в польській мові через інтеграцію нової іншомовної лексики. Особливої актуальності ця тема набула в останні десятиліття через активне

зростання кількості запозичень, що зумовлено процесами глобалізації, активними міжкультурними зв'язками, політичними чинниками та розвитком технологічної сфери. Число запозичень регулярно зростало, починаючи з IX століття, коли перші іншомовні слова було впроваджено до польської лексичної системи одночасно із прийняттям християнства князя Мешко I. Перші середньовічні запозичення мали чеське, німецьке походження та походили з латини, що можна прослідкувати, аналізуючи тексти з різних історичних періодів.

Дослідження процесу адаптації іншомовних слів дає змогу зрозуміти, у який спосіб формується польська мова та які чинники впливають на її розвиток. До того ж, це дослідження допоможе з'ясувати взаємодію між польською мовою та іншими мовами світу, дасть змогу зберегти культурну автентичність, що передається за допомогою мови.

Мета кваліфікаційної роботи – дослідити іншомовні запозичення як джерела збагачення та формування лексичної системи польської мови. Досягнення мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- визначити основні причини появи іншомовних запозичень у польській мові;
- класифікувати адаптаційні механізми запозичень (фонетичний, морфологічний, семантичний аспекти);
- проаналізувати функціонування запозичених лексем;
- виявити вплив глобалізації та сучасних технологій на динаміку запозичень;
- узагальнити отримані результати та зробити висновки щодо ролі запозичень у розвитку польської мови

Об'єктом дослідження є процеси мовних запозичень у польській мові як частина мовної системи, зокрема їх вплив на лексичну, граматичну та стилістичну структуру мови.

Предметом дослідження є адаптація та функціонування іншомовних запозичень у польській мові, включно з їх фонетичними, морфологічними та

семантичними особливостями, а також роль запозичень в сучасному мовному середовищі.

Джерельною базою дослідження стали онлайн етимологічний словник польської мови Słownik Etymologiczny Języka Polskiego [13] та словники запозичень: Słownik zapożyczeń - słowniczek interaktywny [123], та Słownik zapożyczeń angielskich w polszczyźnie [70].

Відповідно до мети та завдань кваліфікаційної роботи дослідження матеріалу виконується на основі методу лінгвістичного опису з використанням прийомів класифікації та систематизації інформації. Для детального вивчення мовних явищ, зокрема фонетичної, морфологічної та семантичної адаптації використовується метод компонентного аналізу, а також порівняльно історичний метод для аналізу походження запозичень та їх історичного розвитку.

Наукова новизна кваліфікаційної роботи полягає в спробі проаналізувати праці українських та зарубіжних фахівців щодо адаптації та функціонування іншомовних запозичень в польську мову та окреслити сучасні тенденції та соціокультурний аспект використання запозичень у різних соціальних сферах комунікації.

Теоретичним значенням отриманих результатів є можливість поглиблення розуміння про запозичення як явище, що відображає культурний, соціальний та комунікативний аспекти мовної взаємодії, а також сприяє кращому розумінню засад функціонування запозиченої лексики в сучасній лексичній системі.

Практичне значення отриманих результатів полягає в можливості їх подальшого використання при викладанні польської мови як іноземної у старших класах та у закладах вищої освіти.

Апробація дослідження. Окремі положення кваліфікаційної роботи заслуховувалися на:

– Студентській конференції «Про Україну інтердисциплінарно» у Вроцлавському університеті (Вроцлав-Хмельницький, 2024 р.)

– Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Славістичні студії в сучасному філологічно-дидактичному просторі» (Хмельницький, 2024 р.)

– та викладені у публікації: Луженецька К.Д. Англiцизми в польській мові. *Проблеми лінгвістичної семантики: IX Міжнародна науково-практична інтернет-конференція (15 листопада 2024 року). Збірник матеріалів.* Рівне: РДГУ, 2024. С.75-78.

1. ДОСЛІДЖЕННЯ ІНШОМОВНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ

1.1. Визначення та класифікація запозичень

Визначення поняття запозичення наведено в «Nowy słownik poprawnej polszczyzny»: «запозичення — це чужі за структурою іншої мови вирази, звороти, типи дериватів, флексійні форми, синтаксичні конструкції, фразеологічні звороти; слово, словосполучення або синтаксична структура, запозичена з іноземної мови або створена за її зразком» [67].

Запозичення також трактують як результат мовного контакту та явища інтерференції.

Під запозиченим словом зазвичай розуміють слово, запозичене з іншої мови разом з його формою і значенням. Такі одиниці (лексичні запозичення — прості та складені) включаються до словників іншомовних слів та загальних словників відповідної мови разом з інформацією про їхнє походження. Також серед іншомовних запозичень, про які йдеться в цьому дослідженні, як основну групу слід виділити лексичні запозичення. Крім того, розрізняють морфологічні кальки, структурно-семантичні, семантичні, запозичення граматичної структури (синтаксичні кальки), морфологічні запозичення, запозичення словотвірної моделі, прагматичні запозичення, формальні (фонетичні та орфографічні) запозичення [103, с. 21-25].

У літературі на цю тему можна знайти велику кількість визначень поняття запозичень, які розрізняються, наприклад, обсягом та ступенем точності опису. Згідно з одними джерелами — це виключно слова іншомовного походження, в той час, як інші джерела наводять більш широке значення, наприклад Д. Кристал [16, с. 58] пише, що це термін на позначення «лінгвістичної форми, запозиченої з іншої мови або діалекту через іншу мову або діалект (...) Рідше запозичуються звуки та граматичні конструкції». Таке визначення на перший план виносить саме лексичне запозичення, водночас, не допускає можливості запозичення лише значення, без збереження форми, тобто процесу, завдяки якому в мові-реципієнті виникають так звані кальки.

У пошуках найбільш точного універсального визначення поняття запозичення можна звернутися до відомої праці Ейнара Хаугена 1950 року, де він зазначає, що «ядром нашого визначення запозичення є спроба відтворити певною мовою способи вираження, раніше знайдені в іншій мові» [43, с. 214]. Мова йде про білінгвальну особу, яка оперує лексичними системами двох мов та має можливість підібрати адекватний відповідник.

У книгах і статтях, присвячених запозиченням з інших мов, увага дослідників, як правило, зосереджується на вищезгаданих проблемах. Автори таких праць менше переймаються оцінкою запозичень з точки зору лінгвістичної коректності. Авторами таких праць є переважно польські науковці. Розвідки на цю тему можна знайти в ширших дослідженнях у працях з культури польської мови [59, с. 162-177] або (частіше) в окремих статтях, наприклад, оцінку запозичення *бізнесвумен* [18], неосемантизмів *philosophia* [22], чи структурно-семантичних кальок [55, с. 157].

Адаптовані з інших мов можуть бути не лише слова та вирази, але також можуть бути фонemi та просодичні ознаки (наприклад, наголос), орфографія та інтерпункція, притаманні іноземній мові, морфеми, а також фразеологічні звороти, синтаксичні структури, жанрові зразки (пр.: автобіографії), способи редагування певних частин мови (наприклад, так звана Гарвардська система в бібліографії), і, нарешті, зразки мовної поведінки (наприклад, загальноприйняті формули ввічливості). Серед лінгвістичних іншомовних запозичень, однак, лексичні є найчисленнішими і найбільш типовими, тому надалі в роботі буде використано саме поняття лексичного запозичення.

Існує багато різних критеріїв, на підставі яких можна класифікувати запозичення. Завдяки ним можна дослідити, з якої мови адаптоване певне слово або в якому ступені асимільоване в польській мові. До такого типу критеріїв відносяться між іншим критерії походження, ступеня асиміляції та предмету запозичення.

Критерій походження вказує на те, з якої мови інтегрувало слово. За таким критерієм найчастіше розрізняють такі запозичення:

- англіцизми – слова англійського походження, наприклад, *selfie, meeting, weekend, laptop, team*;
- германізми: *majster, kuchenka, szlafrok, soltys, zegar, browar*;
- італізми: *makaron, opera, pasta, antologia*;
- галліцизми: *elegancja, fryzjer, sos, restauracja, deser*;
- латинізми: *kalendarz, decyzja, aktualny, dokument*;
- українізми: *majdan, bandura, sadyba, znachor*.

За критерієм ступеня асиміляції, тобто, наскільки певне слово інтегрувало до польської мови, можна розрізнити наступні категорії:

- слова та вирази (зазвичай цитати), які були запозичені з іншої мови в незмінному вигляді, як графічно, так і фонетично, наприклад: *à propos, curriculum vitae*;

- частково асимільовані слова, тобто слова, вимова або написання яких вважається іншомовним, але такі слова вже давно використовуються в польській мові, наприклад: *tabu* (незмінне написання), *sinus* (незмінна вимова);

- повністю асимільовані слова — сприймаються рідними завдяки своїй полонізованій формі, наприклад: *brokuł, biznes*.

За критерієм об'єкта або предмета виділяють такі запозичення:

- прямі запозичення — перенесення певного слова з іноземної мови разом із його значенням при написанні польською мовою, наприклад: *keczup* (з англ. *ketchup*);

- штучні запозичення — слова, утворені за допомогою іншомовних частинок, наприклад: *smartfon* (з англ. *smartphone*);

- гібриди — слова, окремі частини яких мають походження з різних мов, наприклад: *drukarka* (з нім. *druck* — друк + польський суфікс *-arka*), або *handlowiec* (з англ. *hand* — рука, у сенсі комерції + польський суфікс *-owiec*

для позначення професії), чи *internauta* (з лат. *inter-* — між + польський суфікс *-auta*, утворений за аналогією до *kosmonauta*);

— кальки — слова та словосполучення, які копіюють іншомовні конструкції. Такі слова поділяють на словотворчі — копіювання окремих слів, семантичні — перенесення значення лексеми, та фразеологічні — перенесення фразеологічних зворотів.

Наприклад: *nastolatek* (з англ. *teenager*) — словотворча калька, *czasopismo* (від нім. *Zeitschrift*) — семантична калька, *Wziąć coś za dobrą monetę* (з нім. *etwas für bare Münze nehmen*) — фразеологічна калька.

Слова, які позначають іноземні реалії, що відсутні у мові, з якої вони були запозичені, називають екзотизмами.

Залежно від принципу запозичення виділяють прямі і непрямі (через посередню мову) запозичення. Наприклад, слово «*biskup*» має походження з грецької мови. Спочатку це слово було запозичено з грецької мови латиною, після чого воно було адаптовано в німецьких діалектах. І лише потім це слово увійшло до польської мови через чеську мову за посередництвом німецької.

За способом запозичення можна виокремити слухові (фонетичні) — *szlagier* (від нім. *Schlager*), *komputer* (з англ. *computer*) та зорові (графічні) — *mistrz* (від нім. *Meister*), *elita* (з фр. *élite*).

Також треба виокремити інтернаціоналізми — іншомовні лексеми, які функціонують у кількох мовах в тому самому значенні, наприклад: *kredyt*, *budżet*, *internet*, *fizyka*, *muzyka*, *socjalizm*, *muzeum*, *chirurgia*, *sport*, *tenis*.

Кількість інтернаціональних слів у загальнопольській мові (тобто за винятком спеціалізованої термінології) оцінюється приблизно в 10 000 одиниць [53].

1.2. Історичні аспекти запозичень у польській мові

У певні періоди на формування польської мови впливали різні мови. Слова, запозичені з інших мов, фіксують історію контактів між різними мовними спільнотами. Вони також є відображенням змін, що відбуваються у сфері матеріальної та духовної культури. Кількість запозичень в польській мові регулярно зростала, починаючи з IX століття, коли перші іншомовні лексеми було впроваджено до польської лексичної системи одночасно із прийняттям християнства князем Мешко I. У подальші періоди в польську мову проникли лексеми з різних, не лише романо-германських, мов.

Перші запозичення з чеської мови відбулися вже у X столітті, що було безпосередньо пов'язано із посиленням польсько-чеських політичних та культурних зв'язків. Деякі з цих запозичень є «первинними», тобто такі, що були адаптовані безпосередньо з чеської мови, а решта запозичених з інших мов вважаються «вторинними», запозиченими пізніше, наприклад, такі мови, як: латина, італійська, німецька проникала в польську через чеську, а пізніше зазнали подальших змін в польській мові. Запозичення з чеської або богемізмми часто мали іншомовне походження, наприклад:

- *ewangelia* (з чеськ. *ewangelium*, з лат. *euangelium*);
- *ołtarz* (з чеськ. *oltář*, з лат. *altar*).

Пізніше, у період XIV та XV століть було популярне використання чеської мови у спілкуванні, а також читання чеських літературних творів, тому до польської інтегрувалося багато чеських слів літературного характеру, наприклад:

- іменники — *brama*, *hańba*, *knieźę* (*ksiąźę*);
- прикметники — *bohaty*, *ohromny*, *śmiertelny*;
- дієслова — *poruczyć*, *władać*.

Чеська мова вплинула також на фонетичні зміни деяких польських слів, так старопольське слово *sierce* змінилося на *serce*, або *wiesiele* змінилося на *wesele*.

Латинські запозичення проникали до польської мови за посередництвом чеської та німецької мов. Такі запозичення найчастіше були пов'язані з мовою релігії, наприклад: *pielgrzym* (з чеськ. *pelhřim*, або з нім. *pilgrim*, з лат. *peregrinus*).

Велика кількість латинізмів стосувалася шкільної лексики, медичної термінології, природознавства (назви дерев, рослин, фруктів, приправ, назв мінералів та хімічних сполук). Певна кількість потрапила до польської мови безпосередньо з латини, наприклад: *bakalarz* (з лат. *baccalarius*). Вхід латинізмів до польської лексичної системи тривало аж до XVIII століття, в таких галузях, як мистецтво та право (*dekret, prokurator*). Існує певна група слів та словосполучень, які використовуються і в сучасній польській мові:

- *corpus delicti* – речові докази
- *status quo* – поточний стан справ
- *ibidem* – тут і далі
- *ad acta* – до справи або долучити до справи

В епоху Відродження латинізми використовувалися в польській мові без особливої потреби. Їх вживали лише для того, щоб привернути до себе увагу, так звана «макаронізація».

Латина протягом століть мала значний вплив на польську мову, виконуючи роль основної мови літургії, адміністрації, дипломатії, літератури, науки та освіти в Польщі. Однак з часом її функції поступово перейшли до інших мов. У XVI столітті польська мова замінила латину в літературі, у XVII столітті — сучасні мови стали домінувати в дипломатії, а наприкінці XVIII століття польська мова зайняла провідне місце у науці та освіті. Латина найдовше залишалася в літургії Католицької Церкви,

остаточно втративши свою роль лише в 60-х роках XX століття після рішень II Ватиканського Собору.

Однак існує велика кількість запозичень неясної етимології, що «пов'язано, головним чином, з труднощами, пов'язаними з однозначною ідентифікацією безпосереднього джерела запозичення романських запозичень за посередництвом німецької та чеської мов у середньовічній міграції латинських лексем до польської лексичної системи» [2]. Це стосується й проблеми двох класичних мов: грецької та латинської, так як більшість лексем також потрапила до польської мови через латину.

Прямі грецькі запозичення нечисленні і стосуються наукових термінів. Характерними для XIX і XX століть є так звані штучні запозичення греко-латинського походження, які збагачують лексику різних наукових галузей.

Приклади:

- *zootechnika* — (від гр. *zōon* «тварина» + гр. *technikós* «вправний, досвідчений в ремеслі»),
- *minimetr* — (від лат. *minimum* «найменший» + гр. *métron* «міра»),
- *radioterapia* — (від лат. *radius* «промінь» + гр. *therapeía* «послуга»).

Переважна частина грецьких запозичень інтегрувала в польську лексичну систему з латини. Лише невелику кількість запозичень можна вважати безпосередньо перейнятими з грецької мови, наприклад:

- *analiza* — (з гр. *análysis*)
- *kaligrafia* — (з гр. *kalligraphía*)
- *stadion* — (з гр. *stádion*).

Серед лексем іншомовного походження в польській мові все ж потрібно виокремити менш численну групу — італізми, які проникали до польської мовної системи в період від XVI до XVII століття. Це період в історії Польщі, коли королевою та дружиною короля Сігізмунда I Старого

була італійська принцеса Бона Сфорца, яка впровадила не лише італійські страви до польської кухні, а також нову моду, розведення коропів тощо.

Все більше поляків навчалось в італійських університетах (наприклад, Ян Кохановський), а в польських містах працювали скульптори та архітектори з Італії. Італійські запозичення переважно стосуються придворного життя, кухні, садівництва, назв одягу, коштовного каміння, військової справи, банків або образотворчого мистецтва, наприклад:

- *bank* — (від італ. *banca*),
- *bankiet* — (від італ. *banchetto*),
- *bomba* — (від італ. *bomba*),
- *brokuły* — (від італ. *broccolo*),
- *fontanna* — (від італ. *fontana*),
- *fraszka* — (від італ. *frasca*),
- *gracja* — (від італ. *grazia*),
- *impreza* — (від італ. *impresa*),
- *kalafior* — (від італ. *cavolfiore*),
- *kalarepa* — (від італ. *cavolrappa*),
- *karczoch* — (від італ. *carciofo*),
- *kredyt* — (від італ. *credito*),
- *marцуpan* зараз *marcepan* — (від італ. *marzapane*),
- *pałac* — (від італ. *palazzo*),
- *sałata* — (від італ. *insalata*),
- *sonet* — (від італ. *sonetto*),
- *szpada* — (від італ. *spada*),
- *szparag* — (від італ. *asparago*),
- *szpinak* — (від італ. *spinaci*),
- *tort* — (від італ. *torta*).

До пізніших запозичень, оскільки вони були зроблені вже в новопольську добу, відносяться:

- *akwarela* — (від італ. *acquarella*),
- *aria* — (від італ. *aria*),
- *baryton* — (від італ. *baritono*),
- *belweder* — (від італ. *belvedere*),
- *cytadela* — (від італ. *cittadella*),
- *estrada* — (від італ. *strada*),
- *pastele* — (від італ. *pastelli*),
- *porcelana* — (від італ. *porcellana*),
- *serenada* — (від італ. *serenata*),
- *tenor* — (від італ. *tenore*).

У сучасній польській мові збереглися нечисленні італізми, які пов'язані з музикою, образотворчим мистецтвом та архітектурою.

Наступною нечисленною групою іншомовних запозичень є іберизми — запозичення з іспанської мови, які потрапили до польської мови за посередництвом літератури, музики, кіно та телебачення, наприклад:

- *awokado* — (від ісп. *avokado*),
- *fiesta* — (від ісп. *fiesta*),
- *macho* [*maczo*] — (від ісп. *macho*),
- *sombrero* — (від ісп. *sombrero*).

Із періодом правління Стефана Боторія пов'язується проникнення до польської мовної системи певної кількості запозичень з угорської мови, головним чином військової лексики та назв одягу, наприклад:

- *besztać* — (від угор. *beszélni*),
- *czaty* — (від угор. *csata*),
- *deresz* — (від угор. *deres*),
- *dobosz* — (від угор. *dobos*),
- *hejnał* — (від угор. *hajnal*),
- *kiereszować* — (від угор. *keresni*),
- *kołpak* — (від угор. *kalpag*),

- *szereg* — (від угор. *sereg*),
- *szyszak* — (від угор. *sisak*).

З угорської також впроваджено такі вирази, як, наприклад: *baca* — (від угор. *bácsik*) та *juhas* — (від угор. *juhász*), які спочатку потрапили до діалектів татранських гуралів, а вже пізніше в загальну лексичну систему польської мови внаслідок моди на високогірну культуру [102, с. 532]. Подібним шляхом проникли до польської мови румунські запозичення, як наприклад:

- *bryndza* — (від рум. *brânză*),
- *cap* — (від рум. *capră*),
- *żętyca* — (від рум. *jintiță*).

Турецько-татарські запозичення, які відносяться до періоду XVI–XVIII століть, свідчать про вплив географічного сусідства та політичні, дипломатичні, військові та торговельні відносини Польщі з татарами і турками. Більша частина цих запозичень потрапила до польської за посередництвом української, а деякі через угорську мову. Безпосередньо з турецької мови до польської потрапили:

- *atlas* — (від тур. *atlas*),
- *bulawa* — (від тур. *bula* або тат. *bula*),
- *chan* — (від тат. *han* або тур. *han*),
- *dywan* — (від тур. *divan*),
- *haracz* — (від тур. *haraç*),
- *torba* — (від тур. *torba*),
- *tytoń* — (від тур. *tütün*),
- *wezyr* — (від тур. *vezir*).

Хвиля проникнення німецьких запозичень (у XIII–XV століттях) є відображенням інтенсивних польсько-німецьких контактів, пов'язаних з припливом німецького населення, насамперед до міст (але також і до сільської місцевості). Німецькі запозичення з'являються у польській мові і у пізніші часи, але на вищезгадані століття припадає їхній апогей [22].

У часи розподілу Польщі між російською імперією, Австрійською імперією та Пруським королівством у період XVIII-XIX століть, німецька мова мала вагомий вплив на формування словникової системи польської мови у сфері адміністрування, науки, техніки, культури та мистецтва.

Треба зазначити, що вплив німецької мови на території, що межують з Німеччиною виявився набагато виразніше. Так, у сілезькому діалекті функціонує більше запозичень німецького походження, ніж в центральних регіонах Польщі. Численні німецькі запозичення свідчать про довготривалу взаємодію народів-сусідів.

Лексичні германізми стосуються кількох найбільших лексико-семантичних груп. Виділяємо лексеми, пов'язані з адміністративною термінологією, наприклад:

- *handel* — (від нім. *Handel*) — торгівля,
- *geszeft* — (від нім. *Geschäft*) — бізнес,
- *kiermasz* — (від нім. *Kirmesse*) — ярмарок,
- *kanclerz* — (від нім. *Kanzler*) — канцлер,
- *soltys* — (від нім. *Schultheiss*) — мер, староста.

Наступна семантична група пов'язана з ремеслами, наприклад:

- *warsztat* — (від нім. *Werkstatt*) — майстерня,
- *cegła* — (від нім. *Ziegel*) — цегла,
- *śruba* — (від нім. *Schraube*) — гвинт,
- *ładować* — (від нім. *laden*) — вантажити,
- *pakować* — (від нім. *packen*) — пакувати.

Германізми широко поширені у лексиці, пов'язаній з кухнею, професіями та іншими сферами суспільного життя, наприклад:

- *kelner* — (від нім. *Kellner*) — офіціант,
- *ślusarz* — (від нім. *Schlosser*) — слюсар,
- *flaszka* — (від нім. *Flasche*) — пляшка,
- *kielich* — (від нім. *Kelch*) — келих,

- *pancernik* — (від нім. *Panzer*) — танк,
- *rachunek* — (від нім. *Rechnung*) — рахунок.

Переважна більшість германізмів асимілювалася в польській мові та вже не сприймається як іншомовні лексеми. Такий вплив німецької мови на формування польського лексичного складу обумовлений не лише близьким розташуванням, а став результатом довготривалих економічних та політичних зв'язків, а також культурним обміном між країнами.

У період між XVI та XVIII століттями французька культура мала домінуючий вплив на культуру та мову країн Європи. В цей час французькі запозичення відіграли головну роль у формуванні польської словникової системи [88]. Такі запозичення інтегрувалися до багатьох сфер, збагачуючи лексику та впроваджуючи нові поняття до польської мови. Французька мова тривалий час була мовою дипломатії, і це позначилося на словниковому складі польської мови, наприклад: *prezydent* / *президент*, *parlament* / *парламент*, *paszport* / *паспорт*.

Французька культура, зокрема етикет, мода та світське життя проникали до тогочасного повсякденного життя, наприклад: *frak* / *фрак*, *gorset* / *корсет*, *menu* / *меню*, *balet* / *балет*, *plakat* / *плакат*; деякі лексеми зазнали змін в польській мові, зберігаючи при цьому значення, наприклад: *dama* (з фр. *dame*) — дама, *bizuteria* (з фр. *bijouterie*) — прикраси, біжутерія, *polonez* (з фр. (*danse*) *polonaise*) — полонез (танок).

Деякі французькі запозичення не зазнали змін і не набули граматичних ознак польської мови та використовуються в комунікації як цитати, наприклад:

- *à propos* [*a propo*] — до речі, у зв'язку з темою,
- *au courant* [*o kurã*] — в курсі справи; в курсі поточних подій,
- *par excellence* [*parekselãs*] — у повному розумінні; у найвищому розумінні.

Англiцизми в польськiй мовi з'явилися вiдносно пiзно (окреми приклади у XVII та XVIII столiттях). Натомiсть у XIX столiтти iхня кiлькiсть зросла, але вони все ще становили не дуже численну групу порiвняно з iншими запозиченнями [65, с. 23-34].

Великий вплив на польсько-англiйськi контакти мала також емиграцiя полякiв до США. Першi поляки з'явилися у Вiрджинiї ще в XVII столiтти. Польськi полiтичнi емигранти почали прибувати до Штатiв наприкинцi XVIII столiття.

Останньою групою, яка прибула до США, були економiчнi емигранти, якi почали емигрувати наприкинцi X – початку IX столiття. Остання велика група емигрантiв виїхала до Англiї та США пiсля Другої свiтової вiйни. Якщо в XIX столiтти до США емигрували переважно неквалiфiкованi робiтники, то в XX столiтти на хвилi емиграцiї воєнного часу бiльшiсть становила iнтелiгенцiя, яка розмовляла англiйською мовою.

Пiсля закинчення II свiтової вiйни, одночасно з технiчним прогресом, поширенням комп'ютеризацiї та iнформацiйних технологiй, а також з розповсюдженням англiйської поп культури приплив запозичень з англiйської мови демонструє стiйку тенденцiю до зростання, яка дуже помiтно посилюється пiсля 1989 року.

iнтенсивнiсть змiн в лексичному запасi в цей перiод настiльки велика, що словники та iншi дослiдження не встигають за реєстрацiєю нових одиниць. Англiйська мова найсильнiше впливає на формування сучасної лексичної системи польськiй мови та обiймає майже усi сфери життя, з перевагою в галузi електронiки, iнформатики, музики, кiноiндустрiї, а також економiки та спорту, наприклад:

- *komputer* — (з англ. *computer*) — комп'ютер,
- *badminton* — (з англ. *badminton*) — бадмінтон,
- *dżinsy* — (з англ. *jeans*) — джинси.

Треба зазначити, що існує окрема група словосполучень та речень, які в польській мові функціонують у вигляді цитат. Вони незмінні та становлять собою копію англійського оригіналу,

наприклад:

- *manadżer* — (з англ. *manager*) — *менеджер, керівник*;
- *hashtag* — (з англ. *hashtag*) — *хештег*,
- *show* — (з англ. *show*) — *шоу, вистава*,
- *start-up* — (з англ. *start-up*) — *стартап*.

1.3. Причини проникнення запозичень

Термін "запозичення" є багатозначним і залежно від контексту в лінгвістиці може означати як процес інтеграції іншомовного елемента в мову, так і його результат у вигляді запозиченого слова чи виразу. У даному дослідженні цей термін охоплює обидва аспекти: і сам процес, і результат. Лексичні запозичення займають важливе місце в мовознавстві, адже вони відображають взаємодію між мовами. Як зазначав С. В. Семчинський, «мова існує лише у зв'язку з багатогранним життям суспільства, тому її розвиток необхідно аналізувати в контексті історії народу-носія мови, а також його взаємодії з іншими народами» [3, с. 23–24].

Причини запозичення слів поділяються на екстралінгвістичні (позамовні) та інтралінгвістичні (внутрішньомовні). У другій половині ХХ століття з розвитком соціолінгвістики основна увага почала приділятися позамовним чинникам запозичень. Цей підхід акцентує на соціокультурних, політичних і економічних впливах, які визначають необхідність інтеграції іншомовних елементів у лексику мови-реципієнта.

Розгляд процесу освоєння запозичень показує, що кінець ХІХ — початок ХХ століття характеризувався акцентом на формальній адаптації іншомовних одиниць. У сучасному мовознавстві (кінець ХХ — початок ХХІ століття) цей процес аналізується з урахуванням як формальної, так і функціональної адаптації, розробляються класифікації та механізми визначення етапів і ступенів адаптації іншомовної лексики.

В аспекті досліджуваної проблематики необхідно зазначити, що класифікація екстралінгвістичних чинників адаптації іншомовних слів, запропонована польським мовознавцем Станіславом Дубішем [22, с. 19-20], є важливим підґрунтям для аналізу цього явища. У центрі уваги дослідника знаходиться систематизація позамовних чинників, які визначають як процес запозичення нових слів, так і їхню адаптацію в мові-реципієнті. На нашу думку, ця класифікація є однією з найзмістовніших та загальноприйнятих у сучасному мовознавстві.

Хоча багато науковців займалися питанням запозичень та причин їхньої інтеграції, але їхні підходи до реалізації та інтерпретації суттєво відрізнялися. До середини ХХ століття дослідження причин запозичень мали недостатньо деталізований характер. Проте вже тоді було правильно визначено основні чинники цього процесу, оскільки запозичення є результатом комплексного впливу як лінгвістичних, так і екстралінгвістичних причин [7, с. 22].

До екстралінгвістичних чинників запозичення належать політичні, економіко-промислові та культурні зв'язки між народами, які сприяють інтеграції іншомовних елементів. Будь-які зовнішні впливи неминуче відображаються у лексиці, яка є найбільш відкритою частиною мовної системи.

Екстралінгвістичні та внутрішньомовні причини запозичень можуть аналізуватися як у синхронічному, так і в діяхронічному аспектах, оскільки кожна епоха має свої характерні чинники, що впливають на процес запозичення. Водночас існують універсальні причини, властиві всім історичним періодам, які можна поділити на постійні та змінні.

Отже, аналіз запозичень охоплює багатоаспектний підхід, враховуючи історичні, соціальні та внутрішньомовні чинники, що забезпечують збагачення та динамічний розвиток словникового складу мови. Іншомовні запозичення є одним з способів збагачення лексикону польської мови потрібно виокремити причини їхньої появи. На думку Вайнрайха У. (Uriel Weinreich) [106, с. 87] вирізняють:

— існування омонімів в мові-реципієнті, в такому випадку адаптуються запозичення для розв'язання потенціальної двозначності [106, с. 57];

— постійно виникаюча потреба в утворенні синонімів в певних семантичних полях [106, с. 58];

— розуміння того, що в одній з мов недостатньо диференційовані певні семантичні поля.

Натомість Дональд Уінфорд (D. Winford) [110] подає потенціальною причиною інтеграції запозичень «випадок». «Величезна кількість, напевно, більшість лексичних запозичень утворюється внаслідок екстремального контакту з іншою мовою. Такий контакт може бути результатом подорожей, географічних відкриттів чи територіальних завоювань. Це також може бути популяризація мови-донора в засобах масової інформації, інструкції іноземною мовою тощо» [110, с. 151]. Він також підкреслює те, що запозичуються слова з мови більшого престижу до мови менш престижної. Набагато легше запозичати вже існуючий термін з іншої мови, ніж вигадувати нове слово.

Існує ще безліч випадків, де впроваджуються запозичення, при цьому кожен випадок може мати трохи відмінну причину, тому дуже важко виокремити її однозначно.

Виходячи з огляду зовнішніх чинників формування словникової системи польської мови, можна зазначити наступні причини впровадження іншомовної лексики в мову-реципієнт, а саме:

1) Глобалізація сприяє активному обміну інформацією, науковим та культурним надбанням та новими технологічними розробками між країнами. Це призводить до поширення вживання іншомовних слів, як є необхідними для опису нових реалій та явищ. Англійська мова, як загально визнана міжнародна мова спілкування, має найбільший вплив на польську лексику на сучасному етапі формування лексичної бази польської мови. Використання нової термінології та понять допомагає польській мові залишатися актуальною та відповідати вимогам сучасності;

2) Політичні та економічні контакти. Протягом історії Польща мала тісні політичні та економічні контакти з іншими країнами, що безпосередньо відобразилося на інтеграції іншомовних лексем. Наприклад, під час розподілів Польщі в словникову систему польської мови активно впроваджувалися слова та поняття з мов країн-загарбників. Ці запозичення охопили різні сфери життєдіяльності такі, як: адміністративна, наукова та

культурна. Інтенсивні міжнародні торгівельні та бізнес-зв'язки також сприяють введенню нової економічної та бізнес-термінології;

3) Науково-технічний прогрес. Стрімкий розвиток науки та технологій вимагає створення нових термінів для опису технологічної інновації та наукових відкриттів. Польська мова активно запозичає слова з англійської та інших мов для адекватного та повноцінного опису нових понять в галузях інформаційних технологій, медицини, інженерії тощо;

4) Поп культура та мас-медіа. Масова культура, включаючи музику, кіно, моду та інтернет, має великий вплив на мовні зміни. Молода аудиторія, яка активно користується соціальними мережами та цифровими платформами, запозичає нові слова з англійської та інших мов, інтегруючи їх у повсякденне мовлення. Це збагачує польську мову новими виразами та термінами;

5) Історичні події, такі як війни, міграції та окупації, також сприяли проникненню іншомовних слів у польську мову. Наприклад, під час Другої світової війни до польської мови були запозичені слова, пов'язані з військовими термінами та окупацією. Історичні контакти з іншими народами залишили значний слід у польській лексиці.

6) Культурний обмін між країнами сприяє запозиченню слів, пов'язаних з мистецтвом, літературою, гастрономією та іншими аспектами культури. Наприклад, запозичення з французької мови в області моди або з італійської мови в області музики та мистецтва свідчать про вплив культурних контактів на польську мову.

Отже, іншомовні запозичення є результатом складних і багатогранних процесів взаємодії між народами та культурами, що відображають зміни у суспільстві, науці, технологіях та культурі. Вони роблять польську мову більш адаптивною та багатогранною, дозволяючи їй швидко реагувати на нові виклики і тенденції. Запозичення сприяють збагаченню лексичного запасу та забезпечують динамічний розвиток мови в умовах глобалізації.

2. АДАПТАЦІЯ ІНШОМОВНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ У ПОЛЬСЬКІЙ МОВІ

Явище впровадження іншомовних запозичень до лексичної системи польської мови є одним із ключових процесів, що забезпечують гармонійне проникнення іншомовної лексики до системи мови-реципієнта. Польська мова, яка протягом століть зазнавала впливу різних мов і культур, демонструє широкий спектр адаптаційних механізмів, що охоплюють фонетичний, морфологічний, семантичний і синтаксичний рівні. Ці процеси спрямовані на пристосування запозичень до граматичних, фонетичних та стилістичних норм польської мови, зберігаючи при цьому їхнє вихідне значення або функцію.

Адаптація є багатогранним явищем, яке включає як поверхневі зміни, наприклад, фонетичне спрощення чи зміна написання, так і глибші трансформації, такі як граматична інтеграція чи створення нових похідних форм. Запозичені лексеми проходять через етапи фонетичного уподібнення, включення до граматичних категорій польської мови і навіть словотворчої активності. Цей процес дозволяє не тільки уникати мовних конфліктів, але й збагачувати лексику польської мови.

Сучасний період, позначений впливом глобалізації, привносить нові виклики та можливості до адаптації іншомовних слів. Англіцизми, які домінують у технічній, науковій та молодіжній лексиці, а також у сучасній діловій комунікації, часто зберігають свою первісну форму (*weekend, selfie, e-mail*), демонструючи мінімальну фонетичну адаптацію. Однак у багатьох випадках до запозичень додаються польські морфеми, які визначають їхню належність до певної частини мови (*lajkować, streamingowy*). Більше детально ці процеси розглянемо в подальших підпунктах кваліфікаційної роботи.

Розуміння механізмів адаптації запозичень є важливим не лише для лінгвістики, але й для ширшого розуміння культурного і соціального розвитку. Адаптовані слова стають відображенням змін у польському суспільстві, його інтеграції до глобального простору та водночас збереження національної мовної ідентичності. У цьому розділі буде розглянуто основні

етапи адаптації іншомовних запозичень, механізми, які лежать в основі цього процесу, а також сучасні тенденції їх інтеграції у польську мову.

Інтеграція запозичень та їхня асиміляція є свідченням гнучкості мовної системи, яка не лише зберігає свою ідентичність, але й відкривається до впливів інших культур і мов.

2.1. Фонетична адаптація

Сучасні тенденції адаптації запозичень у польській мові відображають сучасні стандарти формування польської мови. Адаптація запозичених слів у польській мові відбувається за кількома ключовими напрямками:

а) Запозичення фонетичні та графічні — лексичні запозичення пристосовуються до польської звукової системи, зберігаючи оригінальну вимову або максимально наближену, але написання може бути змінене згідно з фонетичними нормами мови-реципієнта для запису відповідних звуків [19, с. 27], [27]. При графічному зображенні таких запозичень не дотримуються графічної ідентичності форми запозиченої лексеми, але прочитання таких слів відбувається згідно фонетичних норм читання літер в мові-реципієнті, наприклад: англійське слово *computer* в польській мові набуває форми *komputer* (адаптація до польської фонетики, заміна літери *C* на *k*), або слово *weekend* в польській мові зберігає написання *weekend* (збереження оригінального звучання з незначними відмінностями).

При такому методі запозичання часто відбувається зміна звучання через неправильне читання деяких діакритичних знаків, наприклад: *Škoda* – польською *skoda* (втрачається оригінальне звучання, що може вплинути на неправильне розуміння слова).

Графічні запозичення притаманні переважно монолінгвальній спільноті з низьким рівнем володіння мови-донора, що призводить до невідповідного читання та розуміння запозичення. Як свідчать результати останніх досліджень, через зростання рівня знання іноземних мов, зокрема англійської, більшість запозичень зберігають свою графічну форму, при цьому особи, які володіють мовою-донором у стані вимовити запозичені

слова найбільш наближено до оригіналу, натомість особи, що не володіють мовою-донором, стикаючись із оригінальним написанням запозичення схильні до вимови відповідній нормам мови-реципієнта [70].

Фонетична адаптація передбачає заміну в запозиченні фонем мови-донора голосними мови-реципієнта. При цьому потрібно відокремлювати фонетичну адаптацію від адаптацію письмового каналу, тобто вимови відповідно до фонетичних правил у мові-реципієнті окремих графем орфографії оригіналу запозиченого слова.

Так належить інтерпретувати вимову в слові *komputer* другої голосної як /u/. Це свідчить про: 1. Відповідність вимови з фонетичними нормами графеми <u> в польській мові, 2. Віддалене акустичне голосних польської та англійської (англійська голосна в інших запозичених лексемах замінюється звуками більш наближеними до неї по звучанню). Поява в тому самому слові графеми <k>, що свідчить про усний канал запозичення, з'являється ймовірно через невідповідність звучання приголосної <c>, яка має відповідник в польській мові.

Хауген [45, с. 215] цитує твердження Г. Пауля про те, що реципієнти запозичень замінюють іншомовні фонем найбільш схожими на них звуками мови-реципієнта. Прогнозування (і пояснення) того, які звуки будуть замінені, вимагає аналізу всієї фонетичної системи мови-реципієнта. Фонетична заміна характерна для тих, хто погано знає мову-донора. Зі збільшенням знання мови-донора, як стверджує Хауген [45, с. 216], перенесення фонем мови-донора відбувається з більшою ймовірністю. Хауген заперечує точку зору, згідно з якою ступінь спотворення фонетики запозичень корелює з часом, що минув з моменту запозичення, пишучи, що ступінь білінгвізму відіграє найважливішу роль. Далі автор пише, що «перше вживання певної лексичної одиниці двомовною людиною білінгвом є відтворення її у формі, максимально наближеній до тієї, що існує в мові-донорі. Наступні вживання тією ж особою або іншими особами

характеризуються більшою віддаленістю від зразка, а засвоєння запозичення одномовними особами передбачає (практично) [45, с. 217].

Графічна адаптація запозичених слів та виразів полягає на модифікації їхнього написання в мові-реципієнті порівняно з написанням в оригінальній мові. Виявлення графічної адаптації або її відсутності, а також демонстрація існування декількох форм написання певного лексичного запозичення в поєднанні з паралельним аналізом вимови запозичення дозволяє зробити висновки про шлях проникнення запозичення в мову-реципієнт і загальний ступінь його асиміляції. Виявлення наявності запозичення в оригінальному написанні в мові-реципієнті, незважаючи на існування однієї або кількох відмінностей у фонетичному значенні графем, що використовуються для його написання, між мовами-донором і мовою-реципієнтом, може свідчити про (а) недостатню асиміляцію відповідної лексичної одиниці, (б) письмовий канал запозичення. Визначення того, яка з цих двох можливостей має місце в конкретному випадку, вимагає поєднання інформації про написання та вимову запозиченої лексичної одиниці. Якщо в текстах мовою-реципієнтом зберіглося оригінальне написання, а запозичення вимовляється подібно до оригіналу, ми маємо справу з неасимільованим запозиченням, що функціонує на основі цитування. З іншого боку, виявлення незмінного написання і вимови, зміненої відповідно до прогнозу, зробленого на основі порівняння фонетичних систем мов-донора і мови-реципієнта, і при цьому не пов'язаної з фонетичними значеннями графем у мові-реципієнті, означає, що процес асиміляції запозичення розпочався. Аналогічно інтерпретувати виявлення графічних варіантів запозиченого слова, що характеризуються більшою чи меншою відповідністю графем вимові, прийнятій у мові-реципієнті. Інша можливість полягає в тому, що оригінальне написання (за винятком раніше обговорюваних графем, яких немає в цій мові, наприклад, заміна <v> на <w> у польській мові) і вимова, що відповідає фонетичним значенням окремих графем, зустрічаються в мові-реципієнті. Це свідчить про письмовий канал запозичення, але також може бути результатом значного наближення

фонетичних значень графем що утворюють транскрипцію слова в мові-реципієнті та мові-донорі. Графічна адаптація є необхідністю, коли мова-реципієнт використовує алфавіт, відмінний від алфавіту мови-донора, як, наприклад, в англо-українській парі.

2.2. Морфологічна адаптація

Морфологічна адаптація лексичних запозичень охоплює три ключові процеси. По-перше, це флексійна адаптація, яка передбачає включення запозиченого слова до граматичних категорій мови-реципієнта (за винятком категорій частин мови) та закріплення відповідних граматичних показників за цією лексею. По-друге, словотвірна адаптація, що виражається в додаванні необхідних морфем для визначення частини мови, до якої належить запозичення. По-третє, дериваційна активність, яка полягає у формуванні похідних слів на основі запозиченого у мові-реципієнті.

Словотворча адаптація іншомовних запозичень передбачає приєднання до запозиченої — у тих мовах, де це необхідно — словотворчих формантів, що використовуються для утворення певних частин мови. Асиміляцію запозичень слід розглядати як інші приклади гібридів описані Хаугеном [45]. Він розглядає, наприклад, заміну вихідної словотворчої морфемі морфемою мови-реципієнта, наприклад так можна описати будову прикметника *kompatybilny*: запозичена частина це *compatible*- (з англ. *compatible*, з глухим *e*), до якої приєднується словотворча морфема *-n-*, що утворює прикметники, та флексійне закінчення *-u* (називний відмінок прикметника чоловічого роду в однині). Схожої точки зору дотримується А. Віталіш [111], розглядаючи як гібридні утворення дієслова *trenować*, *browsować*, прикметники *seksualny*, *casualowy*.

Відповідно до запропонованої концепції, гібридом слід вважати запозичений прикметник, який поєднує елементи з різних мовних систем, тоді як запозичене слово є повноцінною лексею, адаптованою до правил польської фонетики, з можливим додаванням флексійного закінчення. Такий підхід може виглядати контр інтуїтивним, адже подібні утворення логічніше

тракувати як результат морфологічної асиміляції, яка полягає в інтеграції граматичних морфем, характерних для відповідної частини мови. Цей тип адаптації не завжди обов'язковий, оскільки в польській мові запозичені іменники часто не потребують словотвірних формантів, а в називному відмінку однини чоловічого роду не додають флексій.

Дещо інша ситуація спостерігається із запозиченими дієсловами. Наприклад, у польському дієслові *przeładować* (від англ. *reload*) до запозиченого кореня додано польське суфіксальне закінчення *-ować*. У цьому випадку важко чітко розрізнити словотвірний формант і флексію, оскільки в деяких формах дієслова незмінним залишається лише корінь запозиченої лексеми. В українській мові схожа адаптація відбувається через додавання закінчення *-у(ю)вати* в інфінітиві, наприклад: *планувати, комунікувати, домінувати, адаптувати*. Частка *-ув-* у подальшому переходить до особових форм, стаючи окремою словотвірною морфемою.

Дієслова, запозичені з інших мов, чиї прототипи містять форманти або флексії, характерні для цієї частини мови, можуть втрачати ці морфемні під час адаптації. Натомість вони замінюються відповідниками, властивими польській граматичній системі. Наприклад, латинське *communicare* стало польським *komunikować się*, а французьке *abonner* адаптоване у формі *abonować* [18].

Запозичення зі споріднених мов, як-от діалог або діалект з української чи інших слов'янських мов, демонструють менш виражені зміни. Однак ці трансформації не слід вважати виключно фонетичною адаптацією, оскільки вони також включають граматичні та морфологічні аспекти.

Іншим етапом є введення в запозичене слово форманта, який не є обов'язковим для даної частини мови. Наприклад, польське слово *manatki* отримало суфікс *-ki*, хоча в італійському прототипі *manata* така форма не передбачена. Аналогічно, у французькому слові *bouteille* (зменшувальна форма від *botte*) його польський відповідник *butelka* зберігає демінутивний формант *-ka*.

Іноді запозичені багатослівні терміни під час адаптації в польській мові перетворюються на однослівні форми. Наприклад, *okowita* походить від латинського *aqua vita*, а *akapit* — від латинського *a capite* [18]. Ці приклади можна розглядати як часткову фонетичну та морфологічну адаптацію, що відображає економію мовних засобів.

Іншомовні запозичення часто втрачають свої оригінальні закінчення під час адаптації до польської мови. Наприклад, латинське слово *adventus* трансформувалося в польське *adwent*, позбувшись закінчення.

Зміна роду є ще одним поширеним процесом: латинське *album*, яке має середній рід, у польській мові стає чоловічого роду. Інший приклад — чеське слово *berla* (жіночий рід), яке в польській адаптації стає *berlo* і змінює рід на середній.

Крім того, спостерігається зміна числа. Наприклад, слово *agenda* в латинській мові має форму множини, але в польській вживається як однина. Подібний процес відбувається зі словом *silos*, яке в іспанській мові було множиною (від *silo*), а в польській стало одниною. Цей тип деплюралізації помітний також у англіцизмах: наприклад, *fotos* (однина у польській мові) походить від англійського *photos* (множина).

Іноді запозичення включають форми залежних відмінків. Наприклад, латинське *rebus* є формою знахідного відмінка множини від іменника *res*. Інший процес полягає у зміні частини мови: латинське *alibi*, що спочатку було прислівником («в іншому місці»), стало іменником у польській мові.

Зміна також може стосуватися функцій слова. Наприклад, англійське *non-sequitur* (яке в латинській мові було дієсловом, а в англійській перетворилося на іменник із значенням «зауваження не по темі»).

Ці приклади, включаючи деплюралізацію, демонструють, що в одномовних суспільствах запозичення часто сприймаються як єдині неподільні одиниці словникового запасу, відповідно до ідей Фердинанда де Соссюра [19, с. 29].

2.3. Семантична адаптація

Семантичне запозичення — це процес, у якому значення іншомовного слова або фразеологізму переноситься на рідну лексему чи вираз, що вже існує в мові-реципієнті. Як визначає ЕJP [14, с. 440], семантичне запозичення являє собою «розширення значення рідного слова під впливом іноземної мови». Таким чином, запозичується не форма іншомовного слова, а його значення. Іншомовне поняття інтегрується виключно на семантичному рівні.

Використовуючи дихотомію Хаугена «запозичення-заміщення», семантичне запозичення можна описати як результат повної заміни морфем та імпорту значення, тому семантичні запозичення, як і структурно-семантичні кальки, належать, належать до категорії запозичень-зсувів [45, с. 215]. Вони змінюють спосіб використання рідного слова або фразеологізму в мові, збагачуючи їхню семантику.

Прикладом семантичного запозичення є польське слово *mysz* — «гризун», яке під впливом англійського *mouse* отримало додаткове значення — «комп'ютерний пристрій для управління курсором». У цьому випадку іншомовна метафора була перенесена в польську мову, перетворивши слово *mysz* на багатозначне. Традиційне значення продовжує співіснувати з новим, і це відображається у словникових статтях.

Окрім номінації нових об'єктів, семантичні запозичення також виникають через різницю між значеннями рідної лексеми та її іншомовного еквівалента. Наприклад, латинізм *korespondować*, зафіксований у [8] зі значенням «вести листування», під впливом англійського *to correspond* отримав нове значення — «відповідати чомусь, бути відповідним», наприклад: «... *studium na ten temat, stwierdza, że Stevens utrzymywał kontakty i korespondował ze zwolennikami aneksji. Uznanie przez niego Rządu Tymczasowego było pośpieszne...*» (Korpus Języka Polskiego PWN). Таке розширення відбулося внаслідок взаємодії з англійською мовою, яка зберегла ширшу семантику латинського прототипу.

Ці приклади ілюструють, як семантичні запозичення збагачують лексичний склад польської мови, пристосовуючи її до нових реалій та культурних впливів.

Основним стимулом до запозичення іншомовних лексем є необхідність позначення нових понять, які відсутні в мові-реципієнті. Найпростішим способом називання таких понять є використання їхніх оригінальних назв, що пояснює відкритість мов до запозичень. Проте іноді значення запозичених слів відхиляється від їхніх вихідних етимонів, особливо коли мовці приймають іншомовну форму разом із лише одним значенням багатозначного слова. Цей процес називається семантичним звуженням.

Семантичне звуження є одним із трьох основних типів семантичних змін, які можуть супроводжувати запозичення. Згідно з класичною моделлю, окрім звуження, можливе також семантичне розширення або повна зміна значення запозиченого слова. Останній тип, хоча є складним і багаторівневим процесом, рідко трапляється у випадку англіцизмів.

Коли значення запозиченого слова починає суттєво відрізнятись від значення слова-джерела, ми говоримо про семантичну адаптацію. Цей феномен відображає не лише мовну адаптацію, а й культурні трансформації, які супроводжують інтеграцію іншомовної лексики в нове мовне середовище.

Семантична адаптація англіцизмів спостерігається вже у найдавніших випадках запозичень з англійської мови, хоча цей процес не був поширеним. У більшості випадків, зафіксованих у словнику Лінде, значення англіцизмів повністю збігається зі значенням їхніх англійських прототипів. Лише у трьох випадках спостерігалось звуження значення, а жодного разу — розширення. Аналогічна тенденція помітна і у Варшавському словнику, де більшість англіцизмів також зберігають свої вихідні значення. У деяких випадках відбулося звуження значення, але повна семантична зміна не зафіксована [70, с. 29].

Звуження значення є найбільш поширеним типом семантичної адаптації. Більшість дослідників вказують, що багатозначні іншомовні слова

рідко передаються до мови-реципієнта з усіма своїми значеннями [71, с. 67-77]. Звуження виникає, коли мова-реципієнт приймає лише те значення іншомовного слова, яке найбільш затребуване у новому мовному середовищі. Наприклад, англійське слово *drink*, яке має кілька значень у мові-джерелі, у польській мові адаптоване лише з одним значенням — «алкогольний напій». Англійське слово *drink* в оригіналі охоплює як алкогольні, так і безалкогольні напої, наприклад, соки чи чай. У польській мові його адаптація звузила значення до позначення виключно «алкогольного напою». Інший приклад — *shaker*, яке в польській мові означає «посудину для приготування коктейлів». Водночас англійський прототип має ширше значення: «контейнер з отворами для сипучих продуктів» або «той, хто трясє щось чи когось» (FD).

Згодом, у процесі мовної адаптації, деякі іншомовні лексеми отримують нові значення. Наприклад, англіцизм *dealer* увійшов у польську мову з трьома значеннями: 1) «продавець автомобілів»; 2) «продавець наркотиків»; 3) «учасник фондової біржі», причому ці значення були засвоєні в різний час. У таких випадках тривалий часовий розрив між запозиченнями значень створює додаткові труднощі для аналізу. Це спостерігається також у випадку зі словом *film* (з англ. *film*), яке було добре інтегроване в польську мову і зафіксоване у [53]. Однак під впливом англійської значення цієї лексеми з часом розширилося: нині *film* означає не лише «кінематографічну стрічку», а й «тонкий шар чого-небудь», наприклад, косметики [110, с. 243].

Нові значення часто класифікують як семантичні запозичення. Вирішальним критерієм у таких випадках є реєстрація цих значень у [53]. Якщо слово фіксується в словнику, воно вважається добре адаптованим у польській мові, а його нові значення, запозичені пізніше, кваліфікуються як семантичні запозичення. Наприклад, *manager* і *trainer* демонструють подібну тенденцію.

Інші приклади включають слово *grillować*, яке спочатку було запозичене з англійським значенням «готувати на грилі», але пізніше

отримало нове значення «*допитувати*» — англійське *grill* у сенсі «*вибивати знання*». Це ілюструє складність процесів адаптації іншомовної лексики, де різні значення можуть входити в мову-реципієнт на різних етапах. Такий підхід є доцільним для класифікації запозичень і аналізу механізмів, яким вони піддаються.

Розширення значення запозичень у польській мові спостерігається, наприклад, у випадках, коли власні назви перетворюються на апелятиви. Так, від назви міста *Bristol* утворилося польське слово *bristol*, що отримало значення: 1) «*тип тканини*»; 2) «*багатошаровий картон*» (SZA Mańczak-Wohlfeld) [65]. Аналогічно, англійське *Texas*, що позначає штат у США, у польській мові набуло значення: *texas* — «*щільна бавовняна тканина, що імітує денім*», а також «*штани з товстої бавовняної тканини*» [67].

Найрідкіснішим типом семантичної адаптації є повна зміна значення. Наприклад: польське слово *bibel* — «*неякісний товар*» — походить від первісного значення *bąbel* — «*мильна бульбашка, щось нестійке*». Інший приклад — *skwer* — «*невелика міська зелена зона*», що змінилося з початкового значення *square* — «*площа, майдан*» [67].

Окрему категорію становлять псевдоангліцизми, які демонструють значну семантичну розбіжність із їхніми англійськими джерелами. Наприклад, польське *smoking* позначає «*вечірній чоловічий костюм*», тоді як англійський варіант *smoking jacket* раніше використовувався для позначення «*домашнього одягу*», зазвичай із шовку чи оксамиту, який носили під час куріння сигар. Така адаптація є прикладом морфологічного псевдоангліцизму, що виникає внаслідок скорочення англійського поліморфемного виразу [70, с. 65].

Процес засвоєння запозичених слів може охоплювати один або кілька типів адаптації, залежно від рівня, на якому здійснюється інтеграція слова в мовну систему. Запозичення може бути адаптоване лише на фонологічному рівні або ж на фонологічному і морфологічному рівнях одночасно.

Наприклад, термін *heavy metal* (з англ. *heavy metal*) не зазнав графічної адаптації, але зазнав фонологічних змін, підлаштувавшись під польську фонетичну систему. Крім того, слово інтегрувалося в польську граматичну систему, відмінюється за польськими зразками та має похідні форми, такі як *heavymetalowy*.

Англійський прикметник *cool* у польській мові перетворився на *coolowy* шляхом морфологічної адаптації, отримавши характерний польський суфікс *-owy*, що забезпечує флексійне варіювання. Однак графічні зміни не відбулися, і оригінальна форма зберіглася. Аналіз адаптації англіцизмів у польській мові показує, що графічна інтеграція трапляється рідко. Це характерно як для сучасних запозичень, таких як *crowdfunding* або *outsourcing*, так і для більш ранніх англіцизмів, у яких збережено оригінальні форми (*jeans, cocktail*). Така тенденція пояснюється зростаючим рівнем знання англійської мови серед освічених молодих поляків.

Старі англійські запозичення, які потрапили до польської мови через посередництво інших мов, зазнали повної адаптації. Процес асиміляції завершився, і їхні форми настільки віддалилися від англійського оригіналу, що вони вже не сприймаються як іншомовні. До таких лексем належать: *budżet* (з англ. *budget*), *kraul* (з англ. *crawl*), *drenaż* (з англ. *drainage* через французьку), *befszyk* (з англ. *beefsteak* через німецьку) [27].

Отже, ступінь і характер адаптації залежать від епохи запозичення, способу проникнення слова в мову та рівня контактів мовців із мовою-джерелом.

3. ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНШОМОВНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ

Вивчаючи питання проникнення іншомовних запозичень до польської мови з подальшою асиміляцією, треба взяти до уваги різноманітні чинники, які впливають на цей процес, а саме: галузь використання запозичень, як наприклад: розмовна мова; мова ділового спілкування: освіта, корпоративна лексика, професійна термінологія (медицина, промисловість, економіка та інші), ЗМІ, рекламні тексти, юриспруденція, а також можна виокремити територіальний фактор стосовно вживання іншомовних запозичень та віковий фактор у різних соціальних спільнотах.

Отже, мова змінюється разом із реальністю, що тривалий час трансформується. Сьогодні у сільській місцевості зустрічаються два світи: традиційний світ старих реалій і слів та сучасний світ нової лексики. Сучасний — з найновішою лексикою. Вони створюють новий вимір сільської культури. Основним засобом мовного спілкування в неофіційних відносинах, тобто в домашньому чи сусідському середовищі, є діалект. Галина Курек [55] підкреслює, що «... діалект, як рідний код, є природним способом спілкування мешканців села. Це пов'язано з тим, що використання діалекту, мови, засвоєної в дитинстві, є завжди є автоматичним і не потребує жодних зусиль з боку співрозмовників» [55, с. 53-57]. При цьому, кількість запозичень та їхнє походження буде відрізнятися в залежності від територіального розташування певної спільноти. Так, наприклад, в західних та північно-західних регіонах історично переважав вплив німецької мови та культури, що відбилося на подальшому відокремленні кашубської мови, яка стала офіційною мовою в кількох районах Поморського воєводства.

В східних регіонах Польщі, де історичні та культурні зв'язки з Україною були найтіснішими, відчутний домінуючий вплив на формування лексичної системи польської мови мають українізми. Так Підляшшя та Люблінщина (Люблінське воєводство) історично безпосередньо знаходяться на межі з українськими територіями, що в свою чергу сприяло активному

культурному та мовному обміну. Треба також наголосити на впливі процесів міграції, яка в певні періоди мала різний ступінь впливу на формування лексичної системи польської мови. В часи після Другої світової війни та внаслідок сучасних міграційних процесів багато українців переїхали до Польщі, що призвело до посилення проникнення українізмів у польську мову.

Щодо південних регіонів Польщі, а саме Силезії та Малополющі, то там історично впродовж тривалого часу спостерігається домінуючий вплив чеської та угорської мов через активні культурні та політичні зв'язки між країнами. З погляду на статистично невелику різницю між лексикою польської та чеської мов, яка становить 26% згідно з підрахунками професора Київського національного університету Костянтина Тищенка, то для носіїв польської мови, а також для іноземців, що володіють польською мовою на рівні не менш ніж B2, досягнути зміст усної чеської розмовної мови без допомоги перекладачів (осіб та/або різноманітних перекладацьких застосунків) буде не дуже важко. Прагнення отримувати найактуальнішу інформацію в різних галузях соціокультурного середовища безпосередньо з першоджерел також є одним із вагомих чинників до інтеграції іншомовних запозичень у власну лексичну систему.

Якщо розглядати мову щоденного вжитку в центральних частинах Польщі — Мазовія та Великопольща, то в цих регіонах найбільш помітний вплив англіцизмів, і це, насамперед, не пов'язано із територіальним розташуванням, в цих регіонах переважає вплив процесів глобалізації. Англіцизми в останні десятиліття стали домінувати в формуванні лексичних систем не лише європейських країн, де англійська мова часто є мовою ділового спілкування, зокрема в політичній, економічній та сфері інформаційних технологій. Також помітним вплив англіцизмів є у молодіжному спілкуванні, особливо, якщо йдеться про поп культуру, соціальні мережі, сленг тощо. Але не можна заперечувати

загальнонаціональний вплив англійської мови, спричинений вступом Польщі до Європейського союзу у 2004 році.

Щодо північних регіонів Польщі — Помор'я та Кашубів, то тут прослідковується вплив скандинавських мов та німецької мови. Торгівельні зв'язки через Ганзейський союз сприяли інтеграції іншомовних лексем, пов'язаних, насамперед, із мореплаванням, наприклад: *kotwica* — (від старонорвезького *kotkr* або *kottr* - гак, зачіп) — якір, *herszt* (від старонорвезького *hær* — війна, і *stjóri* — керівник) — ватажок, *helm* — (від старонорвезького *hjäl*m) — шолом, *sztorm* — (від старонорвезького *stormr*) — шторм, *rejs* — (від старонорвезького *reisa*) — подорож, рейс, *lądować* (від старонорвезького *landa*) — приземлятися, висаджуватися та інші. Таких запозичень в польській лексичній системі порівняно з іншими мовами небагато і вони увійшли до польської мови доволі давно, тому асимілювалися до норм польської літературної мови.

Іншомовні запозичення англійського походження називають англіцизмами. Їхнє походження в польській мові встановлюють переважно на основі Великого англо-польського словника PWN-Oxford [60] та інших новітніх словників іншомовних слів. Той факт, що матеріал включає англійські запозичення, які зустрічаються в текстах преси, рідше в Інтернеті, не визначає їх належність до якогось із стильових різновидів або до лексики, відомої користувачеві мови. У багатотиражній пресі читачі стикаються з англійськими запозиченнями в різних видах текстів, але це не означає, що вони стають елементами їхнього активного чи навіть пасивного запасу. Можна припустити, що обізнаність із запозиченнями визначається індивідуальними інтересами. Належність запозичень до одного з шарів лексики визначається на основі контекстів, а ступінь їхньої дифузії — за частотою вживання в електронних базах даних та в Інтернеті. Часто вживане запозичення має шанс набути широкого розповсюдження і стати частиною стандартної лексики, тому необхідно розділити англійські запозичення на ті, що часто зустрічаються в текстах, і ті, що мають низьку частоту в них.

3.1. Функціонування запозичень в повсякденному мовленні

Тенденція до більш широкого вжитку запозичень з англійської мови найяскравіше прослідковується в мові повсякденного вжитку. При цьому слід зауважити, що ця тенденція притаманна не усім віковим категоріям населення, скоріше це стосується саме молоді. В епоху розвитку інформаційних технологій та пов'язаних з цим інтернету і соціальних мереж, запозичення з англійської інтегрувалися найширше в молодіжній комунікації.

Наприклад, слово *vlogger* (влогер) — людина, яка веде відеоблог (влог), зазвичай на платформі YouTube. В цьому прикладі бачимо, що лексема не змінила свого графічного відображення, не змінивши неприйнятну для польського морфему /v/ на суто польську /w/. Англійське закінчення *-er* змінило своє фонетичне значення з [ə:] на [er] відповідно норм польської фонетики. Термін є новим в мові-донорі, тому як такої зміни семантичного змісту не відбулося, або слово *flexować* — (від англ. *flex* — згинатися, гнути) — вживається у значенні «демонстрація досягнень або матеріальних благ». Ця лексема зазнає граматичної адаптації, набуваючи властивий для польського словотворення суфікс *-ować*, що дає можливість утворювати інші особові форми цього дієслова, при цьому зберігаючи фонетичну автентичність морфemi /x/.

Англійський дериваційний суфікс *-ing* має багатогранне використання в англійській мові. Поєднуючись з різними частинами мови, дієсловами, іменниками, прислівниками і навіть зі знаками оклику та цілими фразами, він може, наприклад, означати «безперервну діяльність (наприклад, *sleeping*), повторювану діяльність (наприклад, *how-d ye-doing*), одноразову діяльність (наприклад, *an outing*), результат дії (напр., *dubbing*). Нещодавні запозичення на *-ing* включають *balconing*, *crowdfunding*, *homeschooling*, *showrooming* та *vaping*. Повторюваний формант спонукав до морфологічного аналізу таких

запозичень, у яких повторюваний елемент *-ing* позначає «безперервну, одноразову дію або результат дії». Напівкальки з *-ing* не є поширеними, наприклад, *zakuping* (англ. *shopping*). Морфологічну активність суфікса *-ing* спостерігала Ельжбета Манчак-Вольфельд [67], наводячи приклад *schoding* — вид фізичних вправ, як похідного від польського іменника *schody*. Численна група питомих похідних з *-ing* у польській мові є гібридними утвореннями, створеними за аналогією до англійських запозичень. До них належать наприклад [102]:

- суб'єктно-дієслівні похідні, наприклад:
 - *łóż(k)ing* — релаксування в ліжку,
 - *morzing* — проведення відпустки на морі,
 - *grobing* — відвідування могил на цвинтарі 1 листопада,
 - *lawking* — вживання алкогольних напоїв на лавці в парку замість бару;
- віддієслівні похідні, наприклад:
 - *odpoczing* — відпочинок,
 - *uczning* — навчання,
 - *smazing* — засмагання,
 - *leżning* — лінування, лежання;
- відіменникові похідні, наприклад:
 - *spacering* — прогулювання,
 - *plazing* — відпочинок на пляжі і т.і.

Значною мірою ці запозичення виглядають надлишковими по відношенню до загальнопольської мови загалом. Незалежно від того, чи можуть вони бути зрозумілі їхнім реципієнтам (їхнє значення може бути зрозумілим у контексті навіть тим, хто не читає молодіжну пресу регулярно), вони, ймовірно, використовуються через високу оцінку молодими людьми англійської популярної культури та англійських країн загалом. Вживання подібних форм молодими людьми може бути виправдане використанням мови для ідентифікації з групою однолітків або для демонстрації своїх знань

англійської мови та культури. Дуже критично ставиться до такої мотивації А. Марковський: «...використання іноземних слів і фраз виключно зі снобізму, з бажання продемонструвати свої знання, завжди викликає осуд. Немає жодних підстав вважати іноземну мову, навіть таку модну і популярну, як сьогодні англійська (особливо американський варіант), кращою, привабливішою, яка заслуговує на повагу і захоплення, на відміну від рідної мови» [59].

Отже, учений підкреслює, що англіцизми можуть збагачувати мову, але не повинні витіснити локальні синоніми та варіанти, які є частиною культурної ідентичності.

В інтерв'ю для «Słowa Polskiego» Ян Мьодек [123] висловив свою позицію щодо використання молоддю англіцизмів у польській мові. Він наголосив на необхідності зберігати мовну різноманітність і використовувати місцеві еквіваленти, хоча й не заперечує доцільності запозичень.

«Для мови немає зайвих слів, в цьому сенсі я за «wow», і за «super», і за «ekstra», чи за «odjazdem», «odlotem», «cool» і «jazzy». Все погане починається тоді, коли хтось, чіпляючись за таке модне слово, відмовляється від цілої низки варіантних конструкцій» [123].

Іншомовні запозичення в молодіжній мові не розглядаються дослідниками як реальна загроза польській мові. Однак їхні висловлювання виглядають як спроба привернути увагу до еквівалентів цих запозичених слів, що вживаються в рідній мові.

«Вживання англійського слова «fejs», коли можна використати нейтральне польське слово «twarz», або цілої низки різних синонімів — від «buźki» до «gębu» — ймовірно, є пристосуватися до нинішньої «моди» на англійську мову.

3.2. Запозичення в засобах масової інформації та рекламі

За джерело прикладу публіцистичного тексту для аналізу функціонування англomовних запозичень було обрано статтю «Znamy Młodzieżowe Słowo Roku. Wyniki plebiscytu» / «Ми знаємо молодіжне слово року. Результати опитування» з онлайн каналу від польського інформаційного телеканалу Polsat News. Це один з найвідоміших каналів новин в Польщі, який інформує про актуальні події в режимі онлайн на своїй інтернет-сторінці.

У Польщі щороку видавництвом Wydawnictwo Naukowe PWN / Польське наукове видавництво проводиться опитування щодо слова року за версією користувачів, і, виходячи з того, що основна частка опитуваних — молодь, то результати максимально відображають вплив іншомовних запозичень на лексичний склад сучасної польської мови [127].

«**Sigma** - to młodzieżowe słowo roku 2024, wyłonione w plebiscycie organizowanym corocznie przez Wydawnictwo Naukowe PWN. W boju o palmę pierwszeństwa pokonało m.in. «**bambika**», «**brainrota**» i «**rizz**».

Według internetowego Słownika Języka Polskiego PWN, sigma to «określenie osoby odnoszącej sukcesy, pewnej siebie, wybitnej, którą można podziwiać».

Młodzieżowe Słowo Roku 2024. Sigma triumfuje.

Młodzieżowe Słowo Roku 2024 ogłoszone zostało podczas finałowej gali zorganizowanej w Pałacu Kultury i Nauki w Warszawie. Przedstawili je Magda Gessler i piosenkarz Krzysztof Zalewski.

- **Gratulacje!** Niech mowa będzie żywa - cieszyła się znana restauratorka.

- Wygrały słowa, które znam od kilkadziesiąt lat, ale słowom tym nadano nowe znaczenia, więc nie mogę nie powiedzieć, że wygrały w tym roku neosemantyzmy. Na tę «sigmę» patrzę z wielkim rozczuleniem i z takim wspomnieniem bardzo osobistym. Proszę mi wierzyć, że byłem tuż po studiach, zaczynałem pracę w języku i udzielałem wywiadu popularnonaukowemu

czasopismu Politechniki Wrocławskiej. Wiedzą państwo jak się to czasopismo nazywało? Właśnie nazywało się "Sigma" - wspominał profesor Jan Miodek.

Przed ogłoszeniem wyników, zorganizowano mini teleturniej, w którym udział wzięli prof. Jan Miodek, influencerka Natalia Sisik i gwiazda Tik Toka Dominik Rupiński. Uczestnicy mieli za zadanie zdefiniować każde ze słów zakwalifikowanych w plebiscycie.

W pierwszym etapie plebiscytu, za pomocą formularzy zgłaszane były słowa-kandydaci, które po przejściu selekcji stworzyły listę 20 wyrazów, które poddane zostały głosowaniu. Znalazły się wśród nich m.in. **aura**, **bambik**, **cringe**, **delulu**, **GOAT**, **oporowo**, czy **skibidi**.

Głosowanie rozpoczęło się 13 listopada i potrwało do końca miesiąca.

Wśród ambasadorów plebiscytu Młodzieżowego Słowa Roku znaleźli się prof. Jan Miodek, Natalia Sisik, Dominik Bos, Dominik Rupiński i Mery Spolsky.

Tytuł Młodzieżowego Słowa Roku przyznawany jest od 2016 r. W poprzednich edycjach wyróżniono m.in. **rel**, **esse**, **śpiulkolot**, **alternatywkę**, **dzban**, czy **iks de**».

Прочитавши та проаналізувавши текст статті, було обрано 44 іншомовних запозичення (слова та вирази) з тексту загальним обсягом у 280 слів, що становить 16% запозичень в тексті, а також провели лексико-семантичний аналіз. Отримані результати можна умовно розділити на кілька категорії, виходячи з орієнтовного періоду інтеграції понять та виразів у польську лексичну систему. Також можливий розподіл окреслених в тексті статті іншомовних запозичень за джерелом їхнього походження.

Отже, до найновіших можна віднести запозичення:

— *bambika* — (від англ. *Bambie* — відомий персонаж мультфільма компанії Disney) — зарз вживається в розумінні «наївна та недосвідчена людина»;

— *brainrota* — (від англ. «*brain*» — мозок, «*rot*» — гниль) — у позначенні стану, коли людина надто захоплена чимось, що її мозок «гниє» від надлишку інформації або нав'язливих думок;

— *rizz* — (скорочена форма від англ. *charisma*) — у значенні «харизма, особиста привабливість, здатність притягувати інших»;

— *internetowego* — (від англ. «*inter*» — між, посеред та «*net*» — мережа, сітка) — всесвітня система сполучених комп'ютерних мереж;

— *teleturniej* — (з гр. «*tele*» — на відстані та нім. «*turnei*» — змагання);

— *influencerka* — (від англ. *influence* — впливати) — впливова особа в соціальних мережах;

— *gwiazda Tik Toka* — (семантичне калькування з англійської, як наприклад: *Hollywood star, superstar*) — в значенні «знаменитість/зірка популярної медіаплатформи Tik Tok»;

— *aura* — (від лат. *aura* — подих, повітря) — в сучасному значенні «випромінювання або атмосфера, що оточує особу або річ».

— *cringe* — (від англ. «*cringe*» — стискатися, зменшуватися від сорому або дискомфорту) — відчуття незручності або сорому,

— *delulu* — (від англ. *delusional* — маячний) — в сучасному значенні «людина, що має маячні або нереалістичні уявлення»;

— *GOAT* — (акронім, від англ. «*Greatest Of All Time*» — найвеличніший усіх часів) — найкращий, про особу;

— *skibidi* — слово немає чіткого значення і в різних мовах може мати різне застосування; стало відомим через серію відео на YouTube каналі під назвою «*Skibidi Toilet*», використовується для позначення чогось «дивного або загрозливого»;

— *rel* — (від англ. *relatable* — той, що викликає співпереживання, розуміння) — використовується в значенні «близький, знайомий»;

— *esse* — це фактично емоційний вигук, який означає гарний настрій, задоволення від чогось або відступність напруги, перебування у стані спокою та блаженства;

— *spiulkolot* — (калька від англ. *Sleep A Lot* — багато спати) — сучасне значення «сон, процес спання або ліжка чи місце для спання»;

— *alternatywkę* — (від англ. *alternative* — альтернативний) — зараз вживається для опису людини, яка вибирає альтернативний стиль життя або музичні уподобання;

— *dzban* — (калькивання від англ. *newbie* — новачок, «чайник») — в сучасному позначенні не дуже розумної, інтелігентної або не дуже приємної особи;

— *iks de* — (від англ. графічного зображення «HD» — смайлик «сміх») — використовується для позначення чогось дуже смішного.

Як бачимо з вищенаведених прикладів, найчастіше іншомовні запозичення та форми їх новоутворень відносяться до жаргонізмів або молодіжного сленгу, що характеризує сучасні тенденції до вживання запозичень у розмовній мові.

Англіцизми у ЗМІ виконують функцію збагачення мови, підкреслення сучасних вимог аудиторії та престижності продуктів чи послуг. Однак їхня надмірна інтеграція викликає дискусії серед лінгвістів і пуристів щодо впливу на автентичність польської мови.

3.3. Функціонування іншомовних запозичень в ІТ галузі

З розвитком та розповсюдженням нових технічних винаходів та застосуванням інформаційних технологій, програмного забезпечення можна припустити, що в лексичній системі сучасної польської мови в сфері ІТ наявність англійських запозичень буде переважати. Це обумовлено домінуванням англійської мови в технологічній індустрії та глобалізацією, що впливає на мову ІТ-фахівців, студентів і користувачів цифрових продуктів.

По-перше, через відсутність в польській мові відповідників багато нових термінів виникають у галузях, де домінує англійська мова. Їх адаптація у польську мову часто відбувається без перекладу.

Приклади:

- *software* — лексема англійського походження, яка не змінила свого графічного написання, фонетичного та семантичного значення — програмне забезпечення,
- *hardware* — лексема англійського походження, яка не змінила свого графічного написання, фонетичного та семантичного значення — апаратне забезпечення,
- *cloud computing* — подібно до попередніх прикладів — хмарні обчислення.

Використання англійських термінів дозволяє уникнути помилкового розуміння реалій в професійному спілкуванні ІТ-фахівців, які працюють у міжнародному середовищі.

Приклади:

— *debugging* — налагодження— термін зберігає графічне, фонетичне та семантичне значення та не потребує перекладу, як і *server* — сервер та *firewall* — брандмауер.

Деякі зі специфічних термінів вже настільки асимілювалися в польській мові, що є зрозумілими не лише серед ІТ-спеціалістів, як наприклад: *update* — оновлення, *login* — авторизація, *password* — пароль. Як бачимо, наведені лексеми також інтегрувалися до польської мови без змін в написанні та звучанні, а значення цих слів є зрозумілим через активне застосування в повсякденному вжитку.

Деякі терміни зберігають оригінальне написання, але вимовляються відповідно до польських правил. Наприклад: слово *router* — (від англ. *rout*, *router* — шлях, маршрутизатор) набуло нового фонетичного звучання згідно правил польської мови та вимовляється як */рутер/*.

Додавання до запозичень польського суфікса *-ować* інтегрують запозичення у граматичну систему мови та спрощує використання граматичних особових форм в комунікації, як наприклад: *lajkować* — (від англ. *like*) — вподобати, *uploadować* — (від англ. *upload*) — завантажувати.

3.4. Мова блогів

На сучасному етапі популярним є різновид мережевої літератури – «*blog*» (від англ. від англ. *blog*) – інтернет-щоденник або бортовий журнал. Блоги, як сучасний жанр цифрового письма, є унікальним середовищем для вивчення мовних процесів, зокрема використання іншомовних запозичень. У польській мові блоги відображають як адаптацію запозичень, так і появу нових слів, що виникають у відповідь на потреби онлайн-спілкування. Це явище охоплює англіцизми, кальки, гібридні конструкції та творчі новоутворення.

Мова блогів відрізняється від традиційних журналістських жанрів і особистих щоденників, відображаючи специфіку цифрової комунікації. «Для полегшення спілкування з аудиторією блогери спрощують граматичні правила, створюючи унікальні текстові форми, які не були б прийнятними у класичних друкованих публікаціях» [16, с. 245]. З точки зору лінгвістики, мова блогів є максимально вільною: тексти створюються та редагуються автором без втручання редакторів, тому відображають індивідуальний стиль автора, що часто контрастує з формальністю газетних статей [16, с. 15].

На думку Владислава Цирана [19, с. 34], мова блогів часто виявляє значну вульгаризацію через простоту, розмовність та використання сленгу. Блогери також створюють власну термінологію, пов'язану з їхньою діяльністю. Наприклад:

- *blogerzy* — люди, які ведуть блоги, створюючи веб-сторінки з унікальними адресами,
- *blog hopping* — перехід від одного блогу до іншого;
- *blogroll* — перелік посилань на улюблені блоги, часто розташований на бічній панелі сторінки.
- *blogoburza* — (калька від англ. *blogstorm*) — активне обговорення теми, що привертає увагу широкої аудиторії;

- *blogobiegunkę* — (від англ. *blog* та лат. *rhea* — «походить від» — *bloggorrhea*) — надмірна активність у веденні блогу.

Як зазначає Д. Крістал [16, с. 238-239], ці терміни демонструють гнучкість і креативність мови блогів. Вони також відображають динаміку блогосфери — сукупності всіх блогів і їх взаємодії.

Використання унікальної мови дозволяє блогерам будувати більш неформальні, автентичні стосунки з аудиторією, але водночас сприяє появі явища мовної вульгаризації. Це підкреслює нові тенденції у цифровій комунікації та роль блогів у сучасній лексикографії.

Завдяки блогам нові іншомовні терміни швидко входять у повсякденний вжиток, особливо серед молоді. Блоги впливають на поширення певних мовних моделей, які можуть закріплюватися як норма в онлайн-спілкуванні. Блогери часто експериментують із мовою, створюючи нові слова чи використовують іншомовні терміни для передачі точних значень або стилістичних ефектів.

Як зазначає Лукаш Карпінський [47, с. 138], характерною рисою новітніх англіцизмів є низький ступінь їхньої адаптації до фонетико-морфологічної та орфографічної системи польської мови; їхній правопис дуже часто є нестабільним. Матеріал, розглянутий вище, показує, що написання англійських запозичень може бути: 1) оригінальним, 2) полонізованим, 3) деякі слова можуть мати оригінальну орфографію поряд з полонізованими формами.

Вищенаведені приклади підкреслюють те, що коливання правопису вказують на два факти, а саме на те, що такі запозичення були введені в польську мову особою або особами, які добре знають англійську мову, а також те, що воно було запозичене з іншої мови. Процес графічної адаптації ще не є достатньо розвиненим, щоб в польській мові існували лише полонізовані варіанти запозичень, тому в сучасній польській мові можуть співіснувати дві форми: англійська та полонізована.

До найчастіших графічних змін належать 1) заміна приголосних або груп приголосних, наприклад, англ. *cutter, gin, pamphlet* в польському варіанті *kuter, dżin, pamflet*;

2) скорочення подвоєних приголосних, наприклад, від англ. *bubble, flannel, business* в полонізованому виразі стали *buble, flanela, biznes*, бульбашка, фланель, бізнес), 3) заміна голосної або групи голосних (англ. *trainer, boomerang* > пол, бойкот > пол. *trainer, boomerang, boycott*);

4) заміна великої літери малою (наприклад, англіканство, конгрегаціоналізм, скаут < пол. *Anglicanism, Congregationalist, Scout*).

Процес запозичення, як ми вже згадували раніше, відображається також на семантичному рівні. У загальних рисах, у межах вищезгаданих семантичних полів найчастіше відбувається перенос значення з англійської мови в польську, тобто і англійське значення, і його відповідник-модель позначають один і той самий денотат, але так буває не завжди. Історична семантика говорить про три основні типи семантичних змін: 1) звуження значення, 2) розширення значення, 3) перенесення значення. Як показано в роботах Фісяка [27] і Манчака-Вольфельда [67], у процесі запозичення та адаптації слів ми маємо справу з усіма цими семантичними процесами. Як зазначає Фісяк [29, с. 108], дуже часто в процесі запозичення та адаптації запозичення з більш ніж одним значенням зберігається запозичення, що має більше одного значення, переноситься в нову мову лише з деякими зі своїх значень.

3.5. Запозичення в економічній галузі

Для дослідження та аналізу функціонування іншомовних запозичень, переважно англіцизмів, за джерело було обрано статтю «Mikro i małe firmy najbardziej boją się rosnących kosztów prowadzenia działalności i podnoszenia składek ZUS-owskich» з онлайн порталу www.Infor.PL [122] в категорії економічних новин від 16 листопада 2024 року для того, щоб визначити

фактичний стан вживання запозичень в різних галузях сучасної польської мови. Отже:

«Czynniki, które bezpośrednio mogą obciążyć **finanse firmy** w sposób niespodziewany budzą największe obawy małych **firm**. Zwłaszcza te, które od przedsiębiorcy nie zależą i ma on na nie stosunkowo najmniejszy wpływ. Nie ma w tym nic dziwnego, bo małe firmy w Polsce wciąż cechuje mała płynność **finansowa**.

Koszty prowadzenia działalności: gdy wymykają się spod **kontroli**, stanowią największe zagrożenie dla **biznesu**. Niepewność co do wzrostu danin **publicznych** utrudnia utrzymanie płynności **finansowej**

Kontrole to **ryzyko** pojawienia się dodatkowych **nieplanowanych** kosztów i utraty płynności **finansowej**. Małym **firmom** niestraszna tylko **niestabilność polityczna**.

Z najnowszego **raportu** rynkowego wynika, że wśród **mikrofirm** oraz małych przedsiębiorstw obecnie największe obawy budzą ogólnie rosnące koszty prowadzenia działalności gospodarczej – 36,7%.

W drugiej kolejności niepokój wywołuje podnoszenie składek na ZUS – 29,5%.

Trzecim zagrożeniem w **rankingu** są nierzetelni **kontrahenci** – 27,2%.

W **TOP5** widać też obawy zarówno przed utratą płynności **finansowej** – 20,5%, jak i podnoszeniem podatków oraz nakładaniem dodatkowych danin – 18,1%[...].».

В обраному уривку всього 147 слів, з яких 21 запозичення, що становить 14,2%. Виходячи з показників аналізу попередньої статті —16%, та, враховуючи результат статистичних підрахунків з цієї статті — 14,2% можна узагальнити результати та зробити висновок, що приблизно п'ята частина від загального обсягу польськомовних текстів становлять запозичення. Зрозуміло, що не в усіх галузях сучасного життя буде прослідковуватись така статистика, бо кожен текст спрямований на певну вікову та професійну спільноту і видавництва мусять підлаштовувати мову

викладення інформації під вимоги кожної з категорій користувачів. Проаналізуємо вибрані запозичення:

- *finanse* — (від англ. *finance* або від лат. *finansia* «обов'язкова сплата грошей») — в цьому слові можна прослідкувати латинське походження слова, яке інтегрувалося в польську мову через англійську мову завдяки розвитку міжнародних економічних стосунків, а також зміну семантичного значення;
- *firma* — (від лат. *firmus* «постійний») — лексема також латинського походження, яка потрапила до польської мови через англійську «*firm*» [fɜ:rm] де звук [z:] було замінено для пристосування вимови до фонетичних норм польської мови та семантичної зміни в сучасному розумінні слова;
- *kontrola* — (від фр. *contrôle / contrerôle* — «подвійний список») — лексема піддана графічній адаптації — заміна літер на польський відповідник, фонетичній адаптації — змінено фонему, змінено морфологічно — лексема набула інших граматичних форм, а саме форми відмінків, та семантична адаптація — заміна значення на «контроль»;
- *biznesu* — (від англ. *business* «справа, робота, заняття») — відбулися фонетичні зміни — адаптація звуків, морфологічні зміни — лексема набула закінчень та форм відмінків згідно правил польської мови, а також семантична зміна — звуження контексту;
- *ryzyko* — (від англ. *risk*, до цього від італ. *rischio* «загроза, небезпека») — ця лексема також зазнала змін: фонетично зміна фонем відповідно норм польської мови, морфологічно — набуло польських закінчень, та семантично — звуження значення до «ризик»;
- *nieplanowanych* — (від англ. *to plan* до цього від нім. *planen* «планувати») — фонетичні зміни — адаптація звуків, морфологічна

- зміна — лексема набула суфіксально-префіксальних форм та утворює інші граматичні форми іменникові, прикметникові та прислівникову;
- *niestabilność* — (від лат. *stabilis* / *instabilitas* «нестійкий, змінний») — також підлягло фонетичній зміні — адаптація звуків до фонетичних норм польської мови, морфологічній зміні — з використанням польських префіксів та суфіксів утворює інші граматичні форми, семантично залишило значення;
 - *polityczna* — (від гр. *politicus* «громадський, державний, суспільний») — лексема була змінена фонетично — адаптація звуків, морфологічно — різні граматичні форми, відмінювання, та семантично — зміна значення на «мистецтво управління державою / суспільством»;
 - *raport* — (від фр. *rapport* «рента, дохід, сума податку») — в лексемі відбулася зміна графічного написання (спрощення), адаптація до фонетики польської мови, граматично — форми відмінків, утворення інших частин мови, а також семантично значення змінено на «звіт»;
 - *mikrofirm* — (від гр. *mikros* «маленький» + лат. *firmus* «постійний») — відбулася структурна зміна — поєднання двох слів, фонетична — адаптація фонем, семантична зміна — звуження значення до «міктофірма»;
 - *rankingu* — (від англ. *ranking* «ранжування, розміщення») — лексема також змінена фонетично, морфологічно та семантично відповідно до правил польської мови;
 - *kontrahenci* — (від лат. *contrahens* (*contrahentis*) «то, що скріплює, домовляється») — лексема адаптувалася фонетично, морфологічно згідно норм польської мови, та семантично змінило значення «контрагент»;
 - *TOP5* — (від англ. *top* «верхній, зверху») — найбільшій зміні набуло у структурному розрізі через додавання числівника «5», що зумовлює

семантичну зміну значення на «5 кращих», морфологічно може відмінитися в польській мові.

Протягом останніх десятиліть все активніше відбуваються зміни в лексичній системі польської мови. Цьому сприяють процеси глобалізації, міграції людей, розвиток інформаційних технологій та соціальних мереж, зростання культурних та наукових контактів. Останнім часом домінують англійські, зокрема американські запозичення, хоча є запозичення з інших мов в польській мові. Іншомовні запозичення набувають популяризації через газети, радіо та телебачення, у виступах політиків, науковців, у рекламі. Запозичення стосуються усіх сфер життя, як було розглянуто в попередніх розділах. Оскільки англійська функціонує як міжнародна мова, використання англіцизмів стало надзвичайно модним, і для багатьох з нас є синонімом того, що ми є громадянами світу. У школі вивчення англійської мови тепер є стандартом. Для тих, хто хоче ще краще володіти іноземними мовами, у кожному місті є безліч мовних шкіл. Очевидно, що вивчення мов є дуже важливим, але, на думку експертів, поляки більше не ідентифікують себе з власною мовою, а отже, і з культурою власної нації.

З цього постає питання: добре це чи погано для польської мови? Чи іншомовні запозичення становлять загрозу для польської мови? На це питання у всіх своя думка. Звичайно ж, надмірне або надмале використання запозичень підчас комунікації не стане найкращим рішенням, але варто пам'ятати, що мова не є чимось незмінним. Навпаки, постійно з'являються нові винаходи, соціальні явища, тож утворення нових слів — це процес, який відбувається постійно, отже відмовитися від використання запозичень повністю неможливо.

Чи є позитивні сторони в адаптації іншомовних запозичень? Збагачення мови та можливість підібрати саму таку форму слова для вираження думки спрощує спілкування та робить процес обміну інформацією більш ефективним.

З іншого боку наявні й недоліки. При надмірному використанні запозичень замість польських відповідників ми ставимо під загрозу зникнення таких відповідників і комунікація перейде на більш «низький» рівень, примітивний, і в такому випадку не уникнути втрати чіткості та зрозумілості інформації. Використання іншомовних слів та виразів становить проблему, особливо для старших людей. До того ж, в польській мові існує безліч відповідників, хоча можливо, не завжди такі лаконічні та зручні. Треба визнавати переваги та недоліки запозичень в польській мові та намагатися збалансувати їх використання у повсякденному мовленні, потрібно старатися будувати своє мовлення таким чином, щоб було зрозуміло, а також, щоб мова спілкування підкреслювала свідомість та освіченість особи

Слід також пам'ятати, що вивчення та аналіз запозичень дає можливість краще розуміти сучасні тенденції в формуванні мови, а також виявити причини процесу адаптації їх в мову.

«Пам'ятаймо слова Міколая Рея, які актуальні і сьогодні: «Поляки - не гуси, вони мають свою мову!»» [116].

ВИСНОВКИ

Лексичні запозичення почали інтегруватися та збагачувати польську мову найбільш інтенсивно із середньовіччя, де найбільш помітним впливом відзначилася латина на формуванні тогочасної мови. З прийняттям християнства латина стала мовою освіти та науки, мовою релігії та адміністрування. Вплив латини і досі помітний в сучасному мові.

При зміні епох та політичної ситуації на мапі світу змінювалися й джерела походження запозичень. Вивчаючи це питання, можна відстежити еволюцію формування польської лексичної системи. Іншомовні запозичення адаптувалися в польській мові завдяки полонізації запозичених лексем: фонетичній, граматичній, семантичній. Останнім часом найбільш помітним все ж таки вплив англійської мови, який відчутний в сучасному мовленні в усіх сферах життя.

Іншомовні запозичення допомагають збагаченню польської мови, підвищують ефективність міжнародних політичних та культурних зв'язків та допомагають інтеграції Польщі в європейську та світову спільноту.

З іншого боку, іншомовні запозичення загрожують втратити ідентичність польської мови, витісняючи питомі слова та знижуючи її престиж. Це також є вагомою проблемою для тих, хто не має відповідного рівня знань іноземної мови, що може спричинити хибне розуміння змісту.

Попри те, що іншомовні запозичення є невід'ємною частиною мовного розвитку, їх використання може бути об'єктом наукових дискусій та суперечок. При цьому, науковці-пуристи борються за «чистоту» польської мови, вимагаючи виключного використання лише питомої лексики, навіть коли таких прямих відповідників в польській мові немає. Необхідно зберігати рівновагу між збереженням історичної спадщини і вживанням власних національних відповідників для підтримання індивідуальності та автентичності польської мови. Запозичення з інших мов є нормальним і природним процесом, що сприяє розвитку мов. У багатьох мовах світу існують елементи інших мов, які вплинули на їхній лексичний запас. Однак

іноді використання запозичень може викликати культурні та політичні конфлікти. Заміна запозичень на власні еквіваленти може позитивно позначитися на розвитку мови, збільшуючи різноманіття словникового запасу та підвищуючи її самобутність.

У польській мові щоденно використовується багато запозичень іншомовного походження. Вони зафіксовані у словниках, але деякі можуть бути менш очевидними та потребують додаткових досліджень і аналізу. Вивчення цієї теми сприяє кращому розумінню історії, культури та мови Польщі та країн Європи, а також поглибленню знань про лексико-семантичну структуру мови. Тема є надзвичайно цікавою та актуальною для тих, хто вивчає польську мову. Вивчення іншомовних запозичень сприяє кращому розумінню та засвоєнню польської мови, а матеріали кваліфікаційної роботи можуть бути використані для викладання практичного курсу польської мови як у старших класах, та і у ЗВО, при розробці та викладанні курсу лексикології, теорії та практики перекладу.

Необхідно дотримуватися поваги до історії та культури країни, враховувати контекст використання запозичень та думки тих, хто особливо чутливо сприймає це питання. В цілому, іншомовні запозичення мають значний вплив на польську мову у галузях культури, науки тощо. Дослідження міжмовних запозичень у польській мові доводить, що цей процес є складним і багатостороннім. Він відбувається під впливом політичних, економічних та культурних реалій на кожному етапі еволюції мови. Запозичення з різних мов можуть мати різний ступінь адаптації: деякі слова зберігають свою оригінальну форму і значення, тоді як інші змінюють написання та вимову, адаптуючись до польської граматичної системи і зазнаючи семантичних трансформацій.

Аналіз процесу адаптації іншомовних слів дозволяє зрозуміти, як формується польська мова і які чинники впливають на її розвиток. Це дослідження також допомагає зрозуміти взаємодію між польською мовою та

іншими мовами світу, зберігаючи культурну автентичність, що передається за допомогою мови.

З'ясовано основні причини запозичень у польській мові, акцентуючи увагу на технологічному розвитку та глобалізації. Поширення інформаційних технологій, міжнародні зв'язки та глобальні культурні процеси сприяють постійному введенню нових термінів, часто з англійської мови, яка стає основним джерелом лексичних змін.

У кваліфікаційній роботі встановлено, що дним із ключових аспектів функціонування запозичень є їх адаптація до фонетичних, морфологічних та синтаксичних норм польської мови. Сучасні мовні зміни, пов'язані із запозиченнями, характеризуються значною інтеграцією іншомовної лексики в польський контекст. Це стосується не лише окремих слів, але й нових виразів та фразеологізмів, що входять у повсякденне вживання. Водночас з адаптацією, зберігається і оригінальна форма деяких запозичень, що демонструє мовну гнучкість та відкритість польської мови до нових впливів.

Дослідження запозичень у польській мові дозволяє зрозуміти їх роль у розвитку мови та виявити зміни в її структурі. Процес адаптації запозичених слів і виразів є важливим аспектом підтримки мовної єдності та розширення лексичного фонду. Сучасні тенденції використання запозичень у польській мові свідчать про глобалізацію комунікацій, науково-технічний прогрес та культурні трансформації, які не лише збагачують польську мову, але й роблять її більш відкритою до інших мовних та культурних традицій.

Отже, запозичення у польській мові не просто мовний процес, а важливий етап інтеграції польської культури у глобальний контекст. Цей процес є динамічним, багатограним і продовжує розвиватися разом зі змінами у суспільстві та світі.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Антонюк С., М., Бурковська Л.Д. Переклад юридичної, економічної та соціально-політичної літератури. Хмельницький: ХНУ, 2008. 72 с.
2. Вакулик І. І. Запозичення з класичних мов у науковій термінології сучасних європейських мов (на матеріалі юридичних та економічних термінів української, російської, німецької, французької, англійської мов) //К.: КНУ ім. Тараса Шевченка. 2004.
3. Семчинський С., Загальне мовознавство: Підруч. для студ. філол. ф-тів ун-тів / С. В. Семчинський. – Київ: Вища школа, 1988. – 328 с.
4. Andersen G., *Pragmatic borrowing*, „Journal of Pragmatics”. 2014, nr 67, s. 17–33.
5. Arabski J. *Language Transfer in Language Learning and Language Contact* [w:] J. Arabski (ed.) *Cross-linguistic Influences in the Second Language Lexicon*, Multilingual Matters, Clevedon 2006, s. 12–21.
6. Balteiro I., *The influence of English on Spanish fashion terminology: -ing forms*, „ESP Today” 2014, Vol. 2(2), s. 156–173.
7. Bankiewicz P., *Johna Searle’a opis intencjonalności pragnień*, „Studia Philosophiae Christianae” 2009, nr 45/2, s. 155–169.
8. Bańko M., *Inny słownik języka polskiego*, t. I–II, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2000. 1423 s.
9. Bańko M., Drabik L., Wiśniakowska L., *Słownik spolszczeń i zapożyczeń*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2007. 388 s.
10. Barriga T., *Języki i symbole Unii Europejskiej*, <http://uniaeuropa.org/jezyki-i-symbole-unii-europejskiej/>, (дата звернення 15.09.2024).
11. Bartmiński J. (red.), *Współczesny język polski*, Wyd. UMCS, Lublin 2012. 696 s.
12. Borowska A., *Obcość przekładu informatycznego* [w:] J. Lewandowski, M. Kornacka, *Teksty specjalistyczne w kontekstach zawodowych i tłumaczeniach*,

- [w:] serii „Języki specjalistyczne”, t. 5, red. serii J. Lukszyn, Warszawa 2005, s. 165–171.
13. Bańko M., *Inny słownik języka polskiego*, Wydawnictwo Naukowe PWN, tom I, Warszawa 2000. 1424 s.
14. Boryś W. *Słownik Etymologiczny Języka Polskiego* <https://archive.org/details/sownik-etymologiczny-jezyka-polskiego/page/103/mode/2up> (data звернення: 14.10.2024).
15. Buttler D., *Rozwój semantyczny wyrazów polskich*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 1978. 276 s.
16. Chłopicki W., Świątek J., *Angielski w polskiej reklamie*, Warszawa–Kraków 2000. 629 s.
17. Crystal, David (2006): *Language and the Internet*. Cambridge, UK ;, New York: Cambridge University Press.
18. Cudak R., Tambor J., *O języku „komputerowców”* [w:] *Język polski* 3, 1995, s. 197–204.
19. Cyran Wł., *Mechanizm zapożyczania wyrazów w języku polskim*, „*Rozprawy Komisji Językowej ŁTN*” 1974, t. XX, s. 23–38
20. Czamara A., *Made in Europa – Leksykalne zapożyczenia z języka angielskiego w polskim polu wyrazowym handlu i usług*, „*Poradnik Językowy*” 1996, nr 5–6, s. 23–30. 313
21. Dickel A., *Klasyfikacja głównych kierunków badawczych podejmujących problem relacji między językami specjalistycznymi i językiem ogólnym ze szczególnym uwzględnieniem badań nad niemieckimi językami specjalistycznymi* [w:] M. Kornacka, (red.) *Języki specjalistyczne 7. Teksty specjalistyczne jako nośniki wiedzy fachowej*, KJS UW, Warszawa 2007, s. 98–133.
22. Drabik L. (red.), *Słownik wyrazów obcych PWN z przykładami i poradami*, opracowanie, opracowanie etymologii Andrzej Bańkowski, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2009. 1088 s.
23. Dubisz S., *Dzieje języka polskiego jako problem badawczy w pracy historyka języka*, „*Poradnik Językowy*” 2009 z. 3, s. 19–34.

24. Dunaj B., M. Mycawka, *O potrzebnych i niepotrzebnych zapożyczeniach z języka angielskiego*, „Studia Linguistica” XII (2017), Folia 234, Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis, s. 67–80.
25. Duszak A., *Styl teutoński, czyli o tworzeniu barier komunikacyjnych* [w:] S. Gajda, J. Nocoń, (red.) *Kształcenie porozumiewania się. Materiały konferencji naukowej w Opolu 26–28.09.1994*, Opole 1994, s. 257–264.
26. Duszak A., *Tekst, dyskurs, komunikacja międzykulturowa*, Warszawa, 1998. 386 s.
27. Fisiak J., *Zapożyczenia angielskie w języku polskim: analiza interpretacji leksykalnej*, Nieopublikowana rozprawa doktorska, Uniwersytet Łódzki, 1961. 314 s.
28. Fisiak J., *Phonemics of English loanwords in Polish*, „Biuletyn Fonograficzny” IX, PTN, Poznań 1968, s. 69–79,.
29. Fisiak J., *The Semantics of English Loanwords in Polish*, „Studia Anglica Posnaniensia” 1970, nr 1, s. 41–49.
30. Gajda S., *Uwagi o stylu naukowym* [w:] „Studia Śląskie. Seria Nowa” 1974, nr 26, s. 95–103.
31. Gajda S., *Podstawy badań stylistycznych nad językiem naukowym*, PWN, Warszawa–Wrocław 1982. 187 s.
32. Gajda S., *Współczesna polszczyzna naukowa: język czy żargon?*, Opole 1990. 137 s.
33. Gajda S. i wsp., *Termin w poznaniu i komunikacji. Dyskusja panelowa* [w:] D. Brzozowska, Wł. Chłopicki (red.), *Termin w językoznawstwie*, Tertium, Kraków 2012. 372 s.
34. Głuszkowski M., *Mieszanie kodów w kontaktach języków blisko spokrewnionych. Na materiale polsko-wschodniosłowiańskiego kontaktu językowego* [w:] Z. Greń (red.), *Z polskich studiów slawistycznych. Językoznawstwo*, seria 13, tom 2, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2018, s. 41–50.

35. Gómez Capuz J., *Towards a Typological Classification of Linguistic Borrowing (Illustrated with Anglicisms in Romance Languages)*, „Revista Alicantina de Estudios Ingleses” 1997, nr 10, s. 81–94.
36. Górnicz M., *Elementy anglojęzyczne w tekstach medycznych na podstawie tekstów z dziedziny immunologii opublikowanych w miesięczniku „Problemy”, „Poradnik Językowy”* 2000, nr 2, s. 17–26.
37. Górnicz M., *Zapóżyczenia, terminy międzynarodowe i internacjonalizmy a priori* [w:] Mamet P. (red.) *Języki specjalistyczne. Zagadnienia dydaktyki i przekładu*, Wydawnictwo Naukowe „Śląsk”, Katowice 2003, s. 29–34.
38. Górnicz M., *Kulturowe uwarunkowania zapożyczeń terminologicznych (na przykładzie terminologii medycznej)* [w:] *Przekład jako akt komunikacji międzykulturowej*, Poznań 2012, [s.n.], s. 69–86.
39. Górnicz M., *Zapóżyczenia w tekstach specjalistycznych – klasyfikacja i problemy teoretyczne*, „Polilog. Studia Neofilologiczne” 2017(a), nr 7, s. 231–246.
40. Grucza F., *Terminologia – jej przedmiot, status i znaczenie* [1991(a)] [w:] Grucza F. (red.), 1991, s. 11–44.
41. Grucza F., *Języki specjalistyczne – indykatory i/lub determinanty rozwoju cywilizacyjnego* [w:] J. Lukszyn (red.) 2008, s. 5–23.
42. Grzega J., *Borrowing As A Word-Finding Process In Cognitive Historical Onomasiology*, „Onomasiology Online” 2003, nr 4, s. 22–42.
43. Habrajska G., *Kompresja i kondensacja w materiałach do słownika komunikacyjnego* [w:] A. Dudziak, J. Orzechowska (red.), *Język i tekst w ujęciu strukturalnym i funkcjonalnym*, Olsztyn 2017, s. 113–122.
44. Haspelmath M., *Lexical borrowing: concepts and issues* [w:] M. Haspelmath, U. Tadmor (red.), *Loanwords in the World’s Languages: A Comparative Handbook*, De Gruyter Mouton, Berlin 2009. 221 s.
45. Haugen, E. 1950b. *The analysis of linguistic borrowing*. *Language* 26 (2): s. 210–231.

46. Jasińska A., *Zapożyczenia z języków romańskich i ich obecność w materiałach do nauki języka polskiego jako obcego*. *Annales universitatis paedagogicae cracoviensis. Studia linguistica*, nr 15. Kraków, 2020, s. 99–109.
47. Jasińska A., *O zapożyczeniach z języków śródziemnomorskich* URL: <https://lentemagazyn.com/o-zapozyczeniach-z-jezykow-sroziemnomorskich/> (дата звернення: 04.10.2024).
48. Jasińska A. *Zapożyczenia z języków romańskich – gorsze zapożyczenia? Rola galicyzmów i italianizmów w nauczaniu języka polskiego jako obcego*. *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. „Studia De Cultura”*, nr 4. Kraków, 2014, s. 171–179
49. Karpiński Ł., *Zarys leksykografii terminologicznej*, Warszawa. 2008. 228 s.
50. Klepacz Wł., *Konieczność kompromisu*, „*Informatyka*” 1984, nr 7, s. 31–32.
51. Kłos P., Maternik E., Matulewska A., Piontek P., *Translation or non-Translation? Borrowings from English in the Polish Language of Biotechnology* [w:] P. Nowak, P. Nowakowski (red.), „*Język. Komunikacja. Informacja*” 2006, nr 1, s. 47–66.
52. Kołodziejek E., *Zapożyczenia w gwarze marynarzy (typy i funkcje)*, „*Poradnik Językowy*” 1990, nr 2, s. 112–118.
53. Kończal K., Wawrzyniak J., *Pojęcia: wędrowcy i włóczędzy* [w:] K. Kończal, J. Wawrzyniak (red.), „*Stan Rzeczy*” nr 10, Wydawnictwo „Campidoglio”, Warszawa 2016. s. 9–16.
54. Kopaliński W., *Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych z almanachem*. Warszawa: Świat Książki, 2000. 664 s.
55. Korcz P., Matulewski M., *Wpływ globalizacji na powstanie polsko-angielskiego pidżynu zawodowego* [w:] P. Nowak, P. Nowakowski (red.), „*Język. Komunikacja. Informacja*”, nr 1 UAM, Poznań, 2006, s. 77–90.
56. Kurek Halina, 2006, *Zróżnicowanie polszczyzny wiejskiej a czynniki pozajęzykowe*, w: Jerzy Sierociuk, red., *Gwary dziś*, t. 3: *Wewnętrzne zróżnicowanie języka wsi*, Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Poznań, s. 53–57.

57. Lubaś W., *Polszczyzna wobec najnowszych przemian społecznych*, w: *O zagrożeniach i bogactwie polszczyzny*, red. J. Miodek, Wrocław 1996, c. 153–161.
58. Lukszyn J. (red.), *Podstawy technolingwistyki I*, Euro-Edukacja, Warszawa, 2008. s. 5–23.
59. Latusek A., Puchalska I., *Słownik wyrazów obcych*, Kraków, 2020. 610 s.
60. *Wielki słownik angielsko-polski PWN-Oxford = English -Polish Dictionary PWN-Oxford* / red. Barbara Lewandowska-Tomaszczyk, Jacek Fisiak, Tadeusz Piotrowski ; oprac. Paweł Boręsewicz. - Wyd. 1, dodr. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2002. - CXX, 1384 c.
61. Markowski A., *Nowsze zapożyczenia w polszczyźnie ogólnej*, „Poradnik Językowy” 1995, nr 2, s. 73–74.
62. Maciołek M., *Promieniowanie K (komputerowe), czyli o oddziaływaniu rzeczywistości informatycznej na polszczyznę*, „Postscriptum Polonistyczne” 2017, nr 1 (19), s. 197–211.
63. Maćkiewicz J., *Co to są tzw. internacjonalizmy?*, „Język Polski” 1984, nr 3, s. 176–184.
64. Maćkiewicz J., *Wyrazy międzynarodowe we współczesnym języku polskim* [w:] J. Bartmiński, 2012, s. 555–562.
65. Mańczak-Wohlfeld E., *Analiza dekompozycyjna zapożyczeń angielskich w języku polskim*, Uniwersytet Jagielloński, Kraków 1992. 134 s.
66. Mańczak-Wohlfeld, E., *Uwagi o wpływie języka angielskiego na polszczyznę końca XX w.*, „Język Polski” 1993, t. LXXIII, s. 279–281.
67. Mańczak-Wohlfeld E., *Angielskie elementy leksykalne w języku polskim*, Kraków 1994. 153 s.
68. Mańczak-Wohlfeld E., *Tendencje rozwojowe współczesnych zapożyczeń angielskich w języku polskim*, Universitas, Kraków 1995. 96 s.
69. Mańczak-Wohlfeld E., *Najnowsze zapożyczenia angielskie w polskiej prasie*, „Poradnik Językowy” 1997, nr 3, s. 84–86.
70. Mańczak-Wohlfeld E., *Czy rzeczywiście nadużywamy zapożyczeń angielskich w polszczyźnie pisanej?*, „Język Polski” 1997, nr 4–5, s. 292–297.

71. Mańczak-Wohlfeld E., *Fonetyka zapożyczeń angielskich w polszczyźnie XXI wieku*, „Poradnik Językowy” 2004, nr 3, s. 3–7.
72. Mańczak-Wohlfeld E., *Słownik zapożyczeń angielskich w polszczyźnie*, (red. tomu L. Wiśniakowska, red. serii dr hab. M. Bańko), Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2010. 314 s.
73. Markowski A., *Nowe zapożyczenia w polszczyźnie: anglicyzmy gramatyczne i leksykalne*, „Poradnik Językowy” 1992, nr 3, s. 237–241.
74. Markowski A., *Nowy słownik poprawnej polszczyzny*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2000, 1789 s.
75. Markowski A., *Nowsze anglicyzmy semantyczne w polszczyźnie*, „Poradnik Językowy” 1992, nr 2, s. 156–160.
76. Markowski A., Pawelec R., *Wielki słownik wyrazów obcych i trudnych*, Wydawnictwo Wilga, 2001. 780 s. URL: https://www.scribd.com/document/526867367/Andrzej-Markowski-Wielki-s%C5%82ownik-wyrazow-obcych-i-trudnych?language_settings_changed=English (data звернення: 18.11.2024).
77. Markowski A., *Adaptacja nowszych zapożyczeń do polskiego systemu językowego*, „Poradnik Językowy” 1994, nr 8, s. 75–78.
78. Narecki K., *Język grecki – współczesna koine w terminologii medycznej*, „Roczniki Humanistyczne” 2011, t. LIX, z. 8, s. 151–165.
79. Nettman-Multanowska K., *English loanwords in Polish and German after 1945: orthography and morphology*, Peter Lang, Berlin 2003. 231 s.
80. Nowak P., *Językowa europejskość Polaków, czyli o zapożyczeniach*, „Polonistyka”, 2004, nr 2, s. 12–15.
81. Nowicki W., *Wybrane zagadnienia terminologii*, „Nauka Polska” 1983, nr 6, s. 133–144.
82. Obara J., *Teoretyczne problemy kalkowania*. Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 1989. 128 s.
83. Ociepa R., *O współczesnych anglicyzmach w nazewnictwie zawodów i stanowisk służbowych*, „Poradnik Językowy” 2001, nr 6, s. 49–55.

84. Onysko A., Winter-Froemel E., *Necessary loans – luxury loans? Exploring the pragmatic dimension of borrowing*, „Journal of Pragmatics” 2011, nr 43. s. 1550–1567.
85. Otwinowska A., *Uwagi o kilku anglicyzmach gramatycznych, semantycznych i frazeologicznych w polszczyźnie*, „Poradnik Językowy” 1997, nr 2, s. 48–53, s. 308–309
86. Panocová R., *Categories of word formation and borrowing. An onomasiological account of neoclassical formations*, Cambridge Scholar Publishing, 2015. 175 s.
87. Paszenda J., *Kryteria wyróżniania internacjonalizmów frazeologicznych. Zarys problematyki* [w:] A. Kątny, K. Hejwowski (red.), *Problemy frazeologii i leksykografii*, Wszechnica Mazurska, Olecko 2000, s. 109–125.
88. Perlin J., *Ile było w historii języka polskiego przypadków wpływu pisowni na ewolucję praw głosowych lub wymowę poszczególnych wyrazów?*, „Bulletin de la Société Polonaise de Linguistique”, fasc. LX, Warszawa 2004, s. 11–15.
89. Reczek J., *Wprowadzenie fonemu /f/ do języka polskiego*, „Język Polski” XLV, 1965, s. 178–182.
90. Rieger J., Siatkowski J., *Kontakty polszczyzny z językami słowiańskimi* [w:] J. Bartmiński, 2012, s. 541–554.
91. Rybicka H., *Losy wyrazów obcych w języku polskim*, PWN, Warszawa 1976. 151 s.
92. Satkiewicz H., *Z badań ankietowych nad normą współczesnego języka polskiego* [w:] H. Dalewska-Greń, K. Handke, (red.), *Polszczyzna a/i Polacy u schyłku XXI wieku*, Slawistyczny Ośrodek Wydawniczy, Warszawa 1994, s. 17–25.
93. Satkiewicz H., *Jeszcze o wyrazach zapożyczonych: resentyment, refundacja*, „Poradnik Językowy” 1993, nr 5. s. 308–309
94. Saussure F. de, *Kurs językoznawstwa ogólnego*, PWN, Warszawa 1991. 281 s.
95. Sękowska E., *Funkcjonowanie nowszych zapożyczeń angielskich we współczesnej polszczyźnie. Wybrane zagadnienia*, „Poradnik Językowy” 1993, nr 5, s. 242–248.

96. Słomczewska A., Słownik medyczny angielsko-polski, polsko-angielski, Edgard, 2017. 867 s.
97. Starzec A., Współczesna polszczyzna popularnonaukowa, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole 1999. 273 s.
98. Stokłosa J., *Zapożyczenia w polskim słownictwie informatycznym*, „Informatyka” 1986, nr 5, s. 27–28.
99. Sobol E., Słownik wyrazów obcych, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007. 1185 s.
100. Szafraniec, Kamil. „Internacjonalizmy i inne zapożyczenia w nauczaniu języka polskiego jako obcego”. [W:] Acta Universitatis Lodzianis. Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców, nr 18. Łódź, 2011, s. 229–234.
101. Szymczak M. (red.), Słownik języka polskiego, t. I, PWN, Warszawa 1981. 1103 s.
102. Wach Sz., Calquing English Terminology into Polish, „Academic Journal of Modern Philology”, 2013, vol. 2, s. 161–169.
103. Walczak B. *Swoistość zapożyczeń z języków blisko spokrewnionych (na przykładzie zapożyczeń czeskich i wschodniosłowiańskich w języku polskim)*, „Linguistica Copernicana” 2010, nr 2(4), s. 189–199.
104. Walczak B., Kontakty polszczyzny z językami niesłowiańskimi [w:] J. Bartmiński, 2012, s. 527–540.
105. Waszakowa K., *Przejawy internacjonalizacji w słowotwórstwie współczesnej polszczyzny*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2005. 265 s.
106. Waszakowa K., „*Różnorodność i intensywność procesów przejmowania elementów obcych w słowotwórstwie współczesnej polszczyzny*”. Poradnik Językowy, nr 6. Warszawa, 2001, s. 2-14.
107. Weinreich U., Languages in contact, Mouton, Den Hague 1964. 160 s.
108. Wieluniecka A., *Ekspansja anglicyzmów w języku reklamy prasowej*, „Linguistica Copernicana” 2010, nr 2 (4), s. 263–272.

109. Wierzbicka A., *Metatekst w tekście* [w:] M.R. Mayenowa (red.), *O spójności tekstu*, Ossolineum, Wrocław 1971, s. 105–121.
110. Winford D., *An Introduction to Contact Linguistics*. Oxford: Blackwell Publishing, 2003. s. 151-153.
111. Witalisz A., *Anglosemantyzmy w języku polskim ze słownikiem*, seria „Język a komunikacja”, № 16, Tertium, Kraków 2007. 342 s.
112. Witalisz A., *O rozbieżności terminologicznej w teorii zapożyczeń językowych* [w:] D. Brzozowska, W. Chłopicki (red.), 2012, s. 107–114.
113. Witalisz A., *English linguistic influence on standard and American varieties of Polish: a comparative study*, „Studia Linguistica Universitatis Iagellonicae Cracoviensis” 2013, nr 130, s. 327–346.
114. Witalisz A., *The productivity of the English derivational -ing suffix in contemporary Polish*, „Studia Linguistica Universitatis Iagellonicae Cracoviensis” 2014, nr 131, s. 321–333.
115. Witalisz A., „*Rozporekgate*” a „*oscypekgate*”, „*biznesowy*” a „*casualowy*”: *angielskopolskie hybrydy we współczesnej polszczyźnie*. „Język Polski” 2016, nr 4, s. 65–74.
116. Zabawa M., *Nowe zapożyczenia semantyczne w polszczyźnie*, „Poradnik Językowy”, 2004, nr 09, s. 60–68.
117. Zabawa M., *Awatar, pokój, centrum i inne: najnowsze zapożyczenia semantyczne w języku polskim*. „Poradnik Językowy” 2010, nr 10, s. 80–90.
118. Zabawa M., *Is Polish really being flooded with English borrowings? On the influence of English on written and spoken Polish (with special emphasis on the Polish spoken by Poles living in Great Britain)* [w:] E. Willim (red.), *English in action. Language contact and language variation*, Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2011, s. 69–85.
119. Ciastoch M., *Jak powstał język polski i czym wzbogacili go sąsiedzi?* - <https://www.newsweek.pl/historia/poczatki-jezyka-polskiego-profesor-jan-miodek/37yp8qb> (дата звернення: 6.12.2024).

120. Historia zapożyczeń z innych języków. URL: <https://aniakubica.com/o-slowach/zapozyczenia/> (дата звернення: 27.11.2024).
121. Klaudia Raflik., Obce w swoim – co nieco o zapożyczeniach. URL: <https://prologpublishing.com/blog/obce-w-swoim-co-nieco-o-zapozyczeniach> (дата звернення: 24.11.2024).
122. Mikro i małe firmy najbardziej boją się rosnących kosztów prowadzenia działalności i podnoszenia składek ZUS-owskich. URL: <https://mojafirma.infor.pl/wiadomosci/6776116,mikro-i-male-firmy-najbardziej-boja-sie-rosnacych-kosztow-prowadzenia.html> (дата звернення: 5.12.2024).
123. Prof. Miodek: Jestem za ekstraodlotem, rozmowa z A. Fulder i J. Antczakiem, URL: <https://wiadomosci.wp.pl/prof-miodek-jestem-za-ekstraodlotem-6036906044933249a> (дата звернення: 26.11.2024).
124. Słownik wyrazów obcych. URL: <https://www.bryk.pl/slowniki/slownik-wyrazow-obcych/p/25> (дата звернення: 12.11.2024).
125. Słownik zapożyczeń - słowniczek interaktywny. <https://zpe.gov.pl/a/slownik-zapozyczen---slowniczek-interaktywny/DoW9rIis> (дата звернення: 05.11.2024).
126. Zapożyczenia w języku polskim: przykłady i zastosowanie. URL: <https://skupszop.pl/blog/zapozyczenia-w-jezyku-polskim-przyklady-i-zastosowanie> (дата звернення: 19.11.2024).
127. Znamy Młodzieżowe Słowo Roku. Wyniki plebiscytu. URL: <https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2024-12-10/mlodziejowe-slowo-roku-2024-poznalismy-zwyciezce/> (дата звернення: 10.12.2024).